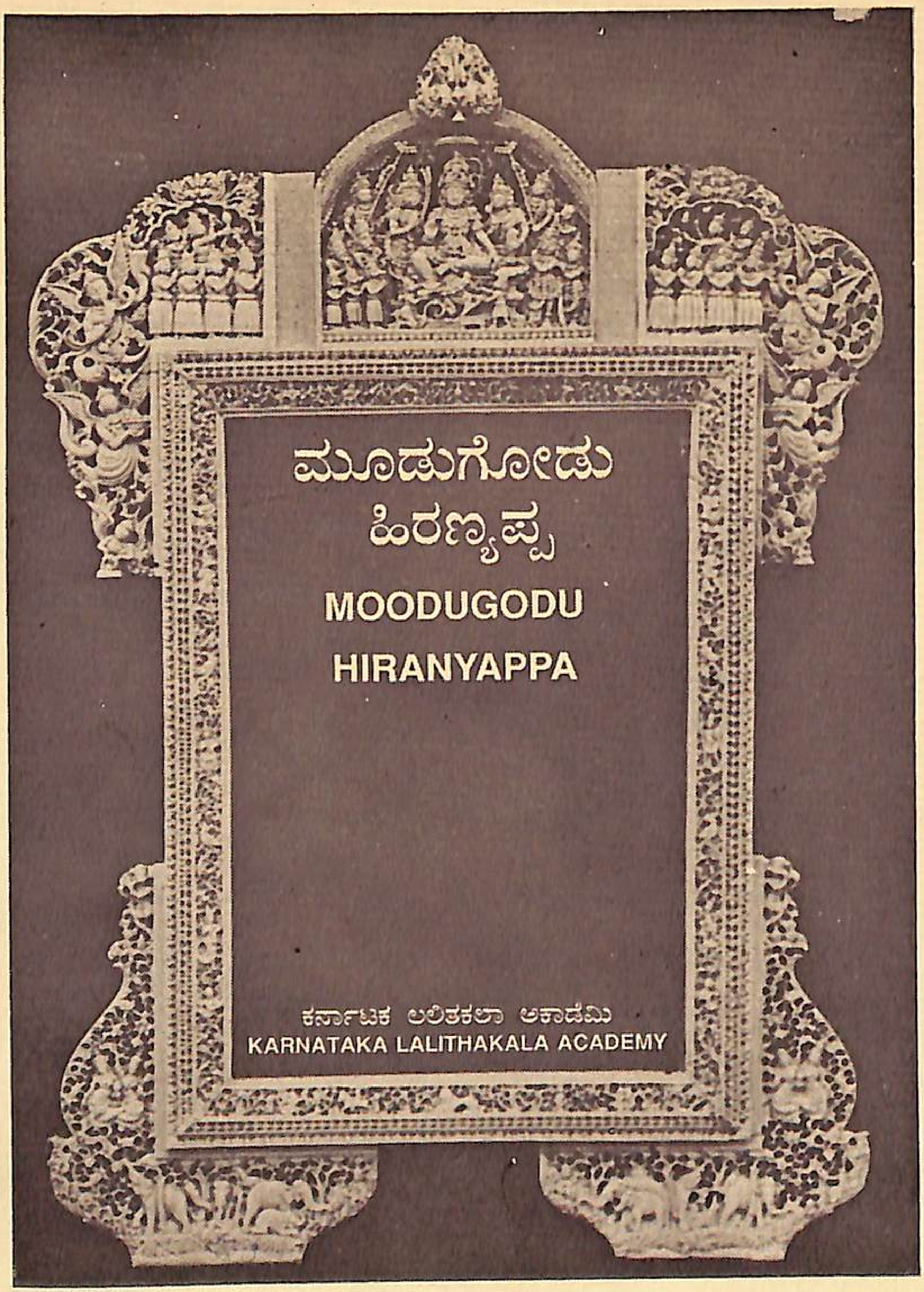

ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ

MOODUGODU HIRANYAPPA

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ
KARNATAKA LALITHAKALA ACADEMY

ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ

MOODUGODU HIRANYAPPA

ನಾ. ಡಿಸೋಜ

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ.
ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 002

MOODUGODU HIRANYAPPA. A biography by Naa D'souza published by K. Mukundan, Registrar, Karnataka Lalithakala Academy, Nrupatunga Road, Bangalore - 560 002.

First Impression: 1995.

Copies: 1000.

RS. 10.00.

English Translation by: M.L. Manjunath.

Chief Editor:

P.R. Thippeswamy.

Editorial Committe

V.T. Kale.

S. Dhanalakshmi.

Dr. B.K. Hiremath.

Raghupathibhat.

Y. HSugur.

Printed by

Rashmi Mudrana.
Sudhamanagar, Bangalore-560 027.

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರು ಮತ್ತು ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಆ ಹೆಸರಾಂತ ಕಲಾವಿದರ, ಅವರ ಕಲೆಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ದಾರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಉಂಟು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಮೂವತ್ತಮೂರು ಸಚಿತ್ರ ಸುಂದರ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳು ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಈಗ ಅಂದರೆ 1994-95ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳು ಹೊರಬಂದಿದ್ದು. ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಲಿವೆ. ಈ ಮಾಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದು, ಈಗಾಗಲೇ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪುನರ್ ಮುದ್ರಣವಾಗಿಯವುದು, ಅವುಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಸಾರ್ಥಕತೆಗಳ ದ್ಯೋತಕ.

ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಆರಿಸಿರುವ ಬರಹಗಾರರು ಕಲೆಯ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಆಯಾ ಕಲಾವಿದರ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿತವರು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಆರಿಸಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳೂ, ಆಯಾ ಕಲಾವಿದರ, ಅವರ ಕಲಾ ವಿಲಾಸದ ಪ್ರತೀಕ. ಅವು ಆಯಾ ಕಲಾವಿದರ, ಅವರ ಕಾಲದ ಕಲಾ ಸಂಪತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಾಧಕವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಕಲಾವಿದರು, ಕಲಾ ರಸಿಕರು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಈ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪಿ.ಆರ್. ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಮುನ್ನುಡಿ

ಮೂಡುಗೋಡು ಗುಡಿಗಾರ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಕೇಳುತ್ತ ಬಂದವನು. ಅವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದವನು. ಈ ಪ್ರದೇಶದವನೇ ಆದ ನಾನು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಕೂಡ ನನ್ನ ಬಹು ದಿನಗಳ ಆಸೆ. ಅದು ಈಗ ನೆರವೇರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದ ಹಲವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕಲಾವಿದರಾದ ಶ್ರೀ. ಕೆ.ಜಿ. ಶಾಂತಪ್ಪ, ಜಡೆ ಮಂಜುನಾಥಪ್ಪ. ಮೂಡುಗೋಡು ಚಿಕ್ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಅಶೋಕ ಗುಡಿಗಾರ, ಶ್ರೀ. ಗಣಪತಿ ಕಾಕಡೆ, ಸೊರಬ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಹೇಳಲೇಬೇಕು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮೊಮ್ಮಗ ಶ್ರೀ. ಎಂ.ಜಿ. ಮೋಹನ, ಕಲಾ ಶಿಕ್ಷಕ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಇವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ಅಮೂಲ್ಯ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು (1867-1943) 76 ವರ್ಷ ಬದುಕಿದವರು. ಅವರ ಸಾಧನೆ ಹಿರಿದು. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಲಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಸ್ಥಾನ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗು ನನ್ನದು. ಅವರು ಈಗ ದಂತ ಕತೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸುತ್ತ ಹಲವು ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಕುರಿತಂತೆ ಸಿಗಬಹುದಾದ ಮಾಹಿತಿ ಸ್ವಲ್ಪವೆ. ಆ ಸಿಕ್ಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಾನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಡಲು ನನ್ನಿಂದ ಆಗದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಾದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೆಲ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನನ್ನ ವಿಷಾದವಿದೆ.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಮುಗಧ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಳ್ಳ ನೋಟಿನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ಅವರಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬರೆಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ನೋಟಿನ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿದರು.ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಕಲಾವಿದ ತುಂಬಾ ನೊಂದುಕೊಂಡರು. ಈ

ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಎಂದೇ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಲಲಿತಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಹಿರಿಯ ಕಲಾವಿದರು, ನನ್ನ ಮಿತ್ರರೂ ಆದ ಶ್ರೀ. ಪಿ.ಆರ್. ತಿಪ್ಪೆಸ್ವಾಮಿಯವರು ಈ ಕೃತಿ ಹೊರಬರಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅವರು ಹುರಿದುಂಬಿಸದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಕಾಡೆಮಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಾರರಿಗೂ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದವರು ಅವರು. ಅವರಿಗೆ, ಅಕಾಡೆಮಿ ಸದಸ್ಯರಾದ ಸಾಗರದ ಶ್ರೀಧರ ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಕಾಡೆಮಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ.

ನನ್ನ ಕಿರಿಯ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ, ಬೆರಳಚ್ಚು ಪ್ರತಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲು ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಾರರಾದ ಕೆ.ಜಿ. ಸೋಮಶೇಖರ್, ಮಿರಾಂಡ ಹನುಮಂತಜೋಯ್ಸ್ ಇವರ ನೆರವನ್ನು ನಾನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸಬಾಳೆ ಸೀತಾರಾಮರಾವ್, ಹೊಸಬಾಳೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಮಗ ನಾರಾಯಣರಾವ್, ಹೊಸಬಾಳೆ ಶ್ರೀ. ಟಿ.ವಿ.ಎಸ್. ಪ್ರಕಾಶ ಇವರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ.

ನೆಹರು ನಗರ
ಸಾಗರ - 577401.

(ನಾ. ಡಿಸೋಜ)

ಗುಡಿಗಾರರು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಖ್ಯಾತಿಗೆ ಶ್ರೀಗಂಧ-ದಂತದಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತುವ ಗುಡಿಗಾರರು ಕೂಡ ಕಾರಣಕರ್ತರೆಂಬುದು ಯಾರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸತ್ಯ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನಾಳ ಕಲೆಯಿಂದ ಬಿದರಿ ಕಲೆಯವರೆಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ, ನಾನಾ ಮಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಕಲಾವಿದರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಾರರೂ ಒಬ್ಬರು. ಆದರೆ ಏಕೋ ನಾವು ಗುಡಿಗಾರರನ್ನು ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವಲ್ಲದೆ ಕಲಾವಿದರೆಂದಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಂಧದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬೀಸಣಿಗೆಗಳನ್ನು, ಕರಂಡಕಗಳನ್ನು, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಫ್ಯಾನ್ಸಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಗುಡಿಗಾರರಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಇವರನ್ನು ಕಲಾವಿದರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಗುಡಿಗಾರರಲ್ಲೂ ಸೃಜನಶೀಲರಾದ ಕಲಾವಿದರು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಇದ್ದಾರೆ. ದಂತದಲ್ಲಿ, ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕಲಾವಿದರು ಗುಡಿಗಾರರಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಲೇ ಬೇಕಾದವರು ದಿವಂಗತ ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು.

ಗುಡಿಗಾರರು ಮೂಲತಃ ಗೋವಾದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದವರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಹಿಂದೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗುಡಿಗಾರರು ಈಗ ಬೆಂಗಳೂರು, ಮುಂಬಯಿ, ದೆಹಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತಾರಾದರೂ ಇವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಚಂದಾವರ ಸೀಮೆ, ಸ್ವಾಧಿ ಸೀಮೆ, ಬಿಳಗಿ ಸೀಮೆಯವರೆಂದು, ಇಲ್ಲವೆ ನಗರ ಸೀಮೆ, ಸೊರಬ ಸೀಮೆಗಳವರೆಂದು. ಚಂದಾವರ, ಸ್ವಾದಿ, ಬಿಳಗಿ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಊರುಗಳಾದರೆ ಸೊರಬ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಊರುಗಳು.

ಕೊಂಕಣಿಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಬಹುತೇಕ ಗುಡಿಗಾರರು ತಾವು ಗೋವಾಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗೌಡ ದೇಶದಿಂದ ಬಂದುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ, ಪರಶುರಾಮ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಲು

ಹೊರಟಾಗ ಅವರೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೃತ್ತಿಯ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕು ಬದುಕಿಕೊಂಡತೆ, ತಾವು ಮರದ ಕೆತ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಗುಡಿಗಾರರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದವರು ಹೇಳುವುದುಂಟು.

ಗುಡಿಗಾರರು ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸತೊಡಗಿದ್ದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ. ಹಿಂದೆ ಗುಡಿಗಾರರು ಯಾವುದೇ ಮರದಲ್ಲಿ ಕಲಾತ್ಮಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪೂಜಿಸಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ರಿ, ಗಡಿಮಾರಿ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಗುಡಿಗಾರರೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಇವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಗುಡಿಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚುವ ಕಾಯಕವೂ ಇವರದ್ದೆ. ಇವರು ಹಿಂದೆ ಬಣ್ಣಗಾರರು, ರಥಕಾರರೆಂದು, ಕೂಟಕಾರರೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಚಿತ್ರಕಾರರೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಬೆಂಡಿನಲ್ಲೂ ಇವರು ಕೆಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದಿರುವ ಕ್ರೈಸ್ತರ ಇಗರ್ಜಿಗಳಲ್ಲಿನ ಅಪ್ಪೂ ಮರದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಗುಡಿಗಾರರೇ ಮಾಡಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಗರ್ಜಿಯ ಭಾರೀ ಬಾಗಿಲುಗಳು, ದೇವರ ಪೀಠದಲ್ಲಿಯ ಕಂಬ, ಕಮಾನುಗಳು, ಪ್ರವಚನ ವೇದಿಕೆ (ಪಲ್ ಪಿಟ್) ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ವಿದೇಶೀ ಮಾದರಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇವರಿಂದ ಮಾಡಿಸಿರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಗೋವಾದ ಹಿಂದೂ ಜನ ಅಲ್ಲಿಯ ಪಾದ್ರಿಗಳ ಮತಾಂತರದ ಹಾವಳಿ, ಕಿರುಕುಳ ಅತಿಯಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೆರೆಯ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದರೆಂಬುದು ಕೂಡ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುವ ಒಂದು ಸತ್ಯವೆ. ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರ ಹಾಗೆ ಗುಡಿಗಾರರು ಕೂಡ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದ ಸಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಜನ ಬಂದಾಗ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಗಿ, ಸ್ವಾದಿ, ದೊರೆಗಳು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಗರದ ದೊರೆಗಳ ಆಶ್ರಯ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅಚ್ಚರಿ ಇಲ್ಲ.

ಬಿಳಗಿ, ಸ್ವಾದಿ ನಗರದ ದೊರೆಗಳು ಗುಡಿಗಾರರ ಮೂಲಕ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರವೂ ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳು ಉಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಗುಡಿಗಾರರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆ. ಆದರೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಳದಿ, ಶೋಗರ್ಸಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ದೇವಾಲಯಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರದ ಕೆತ್ತನೆಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದಿದ್ದು ಗುಡಿಗಾರರ

ಕೈಚಳಕವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೆಳದಿಯ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಾಲಯದ ಇಡೀ ಭುವನೇಶ್ವರಿ ದೇವ ದೇವತೆಗಳ ಕೆತ್ತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ರಕ್ತಚಂದನದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲಾದ ಈ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಶೈಲಿ ಇಂದು ಬೇರೆಡೆ ನೋಡಲು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಮೇಣ ದೊರೆಗಳು, ನಾಯಕರು ಅವಸಾನ ಹೊಂದಿದ ನಂತರ ಗುಡಿಗಾರರು ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಚೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬಾಸಿಂಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ, ಮರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ದಂತದ ವಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವಂತೂ ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೂಡುಗೋಡು

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ, ಸೊರಬ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಗುಡಿಗಾರರು ಇದ್ದಾರೆ. ಸೊರಬ ಮಲೆನಾಡಿನ ಸೆರಗು. ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗಳು. ಮಲೆನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳೆಂದರೆ ಒಂದೋ ಎರಡೋ ಮನೆಗಳು. ಹೊಸಬಾಳೆ, ಸೊರಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ. ಹೊಸಬಾಳೆಯಿಂದ ಮೂರು ಮೈಲಿ ದೂರದ ಕೊಂಚ ದೊಡ್ಡದೆನ್ನಬಹುದಾದ ಹಳ್ಳಿ, ಮೂಡುಗೋಡು. ಏಳೆಂಟು ಮನೆಗಳು, ಸುತ್ತ ದಟ್ಟಕಾಡು. ಒಂದು ಕೆರೆ. ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳು. ಏಳೆಂಟು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತ ಗೌಡರದ್ದು, ಒಂದು ಗುಡಿಗಾರ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರದ್ದು. ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ದೀವರ ಮನೆಗಳು.

ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಸ್ಥರೆ. ಮೂಡುಗೋಡಿಗೆ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಇರಾಣಪುರದಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಎಕರೆ ಜಮೀನು ಇತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಓರ್ವ ರೈತ ಇದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಎಂದು ಭತ್ತ ತಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಮನೆ ಕೂಡ ದೊಡ್ಡದೆ. ಹದಿನೆಂಟು "ಅಂಕಣದ" ಭಾವಂತಿ ಮನೆ. ಮನೆಯ ಒಳಗೇನೆ ದೊಡ್ಡ ಪಣತ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳು, ಮೇಲೆ ಹೊದಿಸಿದ ಊರ ಹೆಂಚು.

ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಬಲ್ಲವರು. ಗಂಧ, ದಂತದ ಕೆತ್ತನೆ ಹೇಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಎರಕದ ಕೆಲಸ. ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ತೇಗ, ಬೀಟೆ ಮರದಲ್ಲಿ ಆಭರಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಂದೂಕ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಚೀರ್ಣಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಇವರೇ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೂಡುಗೋಡು ಮನೆ, ಸಾಗರ ಸೊರಬದವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಆ ಕಡೆ ಬನವಾಸಿ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಶಿರಸಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಗುಡಿಗಾರರಿಗೂ ತಪ್ಪದೇ ಬಂದ ಒಂದೆರಡು ದಿನವಿದ್ದು ಹೋಗುವಂತಹ ಸ್ಥಳ. ಸೊರಬದ ಮೂಲಕ ಹೋಗುವ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನ ಹೊಸಬಾಳೆಯ ಬಳಿ ಇಳಿದು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಮೂಡುಗೋಡಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಆತಿಥ್ಯ.

ನವರಾತ್ರಿ ಬಂತೆಂದರೆ ಅಷ್ಟು ದಿನ ಇಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬ. ಮನೆ ದೇವರು ದೇವಿ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ. ಆಯುಧ್ಧ ಪೂಜೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ದೈವ ಭಕ್ತರು. ಅವರೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಬಾರಿಸಿ ಗಂಟೆ ಆರತಿ ಎತ್ತಿ ಮಾಡುವ ಕಾಟಾಚಾರದ ಪೂಜೆಯಲ್ಲ. ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಗಂಟೆಯನ್ನು ಅವರು ಪೂಜೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇವರ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಓರ್ವ ಮಗ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ. ಐವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವಳು ಲಿಂಗಮ್ಮ, ಎರಡನೆಯಾತ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ, ನಂತರದವರು ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ, ಚೌಡಮ್ಮ, ಗಂಗಮ್ಮ, ದೇವಕಮ್ಮ ಮತ್ತು ವರದಮ್ಮ.

ಮಗ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ 1867ರಲ್ಲಿ. ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿ. ತಂದೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಚೀರ್ಣಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂತರೆ ಮಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದ. ತಂದೆಗೆ ಭೀತಿ, ಮಗ ಎಲ್ಲಿ ಮೊನಚಾದ ಚೀರ್ಣಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತಾನೋ ಎಂದು. ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವ ಜನ ಹೆಚ್ಚು. ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಗ ಬೆಳೆದ ಹಾಗೆ ಆತನನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತನನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಬಯಸಿದರು. ಮೂಡುಗೋಡು ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಓರ್ವ ಅಯ್ಯನವರು ಗೌಡರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ತಿದ್ದಿಸಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮರಳ ರಾಶಿ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರ ಬರೆಸುತ್ತ ಕಲಿಸುವುದು ಅವರ ಪದ್ಧತಿ.ಒಂದಿಷ್ಟು ದಿನ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಗೌಡರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ. ಏಕೋ ಅಯ್ಯನವರ ಪಾಠ ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳಬೀಳತೊಡಗಿದ.

ಆದರೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಮಗನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಗುಣವನ್ನು ಕಂಡರು. ಗುಡಿಗಾರರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರ ಕುಲಕಸುಬನ್ನು ತಂದೆಯೋ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೋ ಅಣ್ಣನೋ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವುದನ್ನೇ ಅವರು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಕಾಗದದ ಮೇಲಾದರೂ ಸರಿ, ನೆಲದ ಮೇಲಾದರೂ ಸರಿ, ಕರಿ ಇದ್ದಿಲಿನಿಂದ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕು. ಒಂದು ಬಳ್ಳಿ, ನಾಲ್ಕು ಎಲೆ. ಒಂದು ಹಂಸ ಒಂದು ಕಮಲ, ಗಿಳಿ, ಜಿಂಕೆ, ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಚೌಕಾಕಾರದ ನಡುವೆ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಬಳ್ಳಿಗಳು. ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಮೂಹ, ಮರಗಿಡಗಳು. ಹೀಗೆಯೇ ಪಳಗಿದ ಹಾಗೆ ದೇವ ದೇವತೆಯರ ಚಿತ್ರಗಳು. ನೆಲ, ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಬರೆದಾದ ನಂತರ ಮರದ ತುಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ಅದನ್ನು ಕೆತ್ತುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಕ್ಕಳು ನೋಡಿಯೇ ಕಲಿಯುತ್ತವೆ. ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಲವಾರು ಚೀರ್ಣಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕೆತ್ತನೆಗೆ ತೀರ ತೆಳುವಾದ ಸಣ್ಣದಾದ ಚೀರ್ಣಿ. ತುಸು ದೊಡ್ಡ ಕೆತ್ತನೆಗೆ ದೊಡ್ಡದು. ಏನು ಕೆತ್ತಬೇಕು ಅನ್ನುವುದರ ಮೇಲೆ ಚೀರ್ಣಿದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲು ಹೂವು, ಎಲೆ, ಮೀನು, ಹಕ್ಕಿ ಎಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟದನ್ನು ಕೆತ್ತುವ ಹುಡುಗ ಮರದ ತುಂಡು ಮತ್ತೇನೋ ಆಗಿ ಜೀವ ತಳೆದುದನ್ನು ಕಂಡು ಉತ್ಸುಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಉತ್ಸಾಹ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆತ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಬಾಲ ಪ್ರತಿಭೆ

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯಲು ಕರಿ ಇದ್ದಿಲು ಎತ್ತಿಕೊಂಡನಾದರೂ ಆತ ಬರೆದದ್ದು ನೇರವಾಗಿ ಹಲಗೆಯ ತುಂಡಿನ ಮೇಲೆ. ಚಿತ್ರ ಬರೆದ ನಂತರ ಕೈಗೆ ಚೀರ್ಣ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೆತ್ತನೆಯ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ. ಮಗನ ಕೈಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಾರಿಕೆಗೆ ತಂದೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರು ಕೂಡ ತಲೆದೂಗಿದ್ದುಂಟು.

ಹೀಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸದ ಎಲ್ಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನೂ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ. ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾರಮ್ಮನ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು, ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಸಂದೂಕಗಳನ್ನು, ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ಬೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಈತ ಮಾಡಲು ಕಲಿತ. ತಂದೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶವಂತೂ ಇತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕುಲಬಾಂಧವರು ಇವನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದರು. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಬೇಗನೆ ತನ್ನ ಕೈ ಕುದುರಿಸಿಕೊಂಡ.

ಮೂಡುಗೋಡು ಮನೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ಗಮಕದ ಹುಚ್ಚು ಬೇರೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಾಟವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಕ್ಷಗಾನ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳು ತುಂಬಿದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಚಿತ್ರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಸ್ವರಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಚಂಡೆ, ತಾಳಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವರು ಹಳ್ಳಿಯ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು ರೂಢಿ. ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಮುಂದೆ, ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಮುಖರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧತಾಸು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಹಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಮನೆ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದರೆ, ಈ ಮೇಳದವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಡಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದು ಖಚಿತವಾದರೆ ಯಜಮಾನ

ಅವರಿಗೆ ಆಟಕ್ಕೆ ವೀಳ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅನಂತರ, ತಂಡದವರು ಅಂದಿನ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ತೊಡುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಆ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಹತ್ತಿರದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟ.

ಮೂಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ತಮಗೊಂದು ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ತಂಡದವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಎರಡು ಮೂರು ತಂಡಗಳು ಮೂಡುಗೋಡಿಗೆ ಬಂದೇ ತೀರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ತಂಡಗಳಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯಂತೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಡುಗೋಡು ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಈ ತಂಡಗಳಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತದ ಕತೆಗಳು; ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಭಾವಂತಿ ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗವೇ ರಂಗಸ್ಥಳ. ಮನೆ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ, ಹಳ್ಳಿಯ ಕೆಲ ಪ್ರಮುಖರು ಅವರ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಯ ಇತರ ಜನ ಜಗಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ, ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವನಿಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನವೆಂದರೆ ಹುಚ್ಚು.

ಸಂಜೆ ಆರು ಏಳು ಗಂಟೆಗೆಲ್ಲ 'ಕೇಳಿ' ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚಂಡೆಯೊಂದನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಚಂಡೆ ಹೊಡೆಯುವಾತ ಚೌಕಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಚಂಡೆ ಹೊಡೆಯ ತೊಡಗಿದರೆ ಅದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಮೂರುನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಗೆಲ್ಲ ಕೇಳಿಸಿ, ಮೂಡುಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನವಿದೆ ಎಂದು ಜನ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತಕ್ಕೆ ಆಟ ಆರಂಭವಾದರೆ ಮಂಗಳ ಹಾಡುವುದು ಬೆಳಕು ಹರಿದಾಗಲೇ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಂಡು ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬಯಲಾಟದ ಕತೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳು, ಪ್ರಸಂಗ, ಸಂದರ್ಭ, ಕತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳು ಎಲ್ಲವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ಕುತೂಹಲ.

ಅಲ್ಲದೆ ಮೂಡುಗೋಡು ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರಿಗೆ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತಿತರ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಹುಚ್ಚು. ಸೊರಬದ ಗಮಕಿಗಳು ಓರ್ವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಒಂದು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಕೂಡ ಭಾವಂತಿ ಮನೆಯ

ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಈ ಗಮಕಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮರ್ಯಾದೆಯೂ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಕಿರಿಯನಾದ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನಿಗೆ ಈ ಗಮಕ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ. ಇದರಿಂದಲೇ ರಾಮಾಯಣ, ಭಾಗವತ, ಮಹಾಭಾರತಗಳೆಲ್ಲ ಆತನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದವು. ದೇವ ದೇವತೆಗಳ ಲಕ್ಷಣ, ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಅವರ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಗುಡಿಗಾರರಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಏನೇನು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಅವರು ದೇವ ದೇವತೆಯ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಈ ದೇವತೆಗಳ ನಿಲುವು, ಆಕಾರ, ತೊಡುವ ಆಭರಣಗಳು, ಧರಿಸುವ ಶಸ್ತ್ರಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಪ್ರತಿ ದೇವ ದೇವತೆಯರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಾರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮಗ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನಿಗೂ ಅವರು ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಬಾಲ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿತುಕೊಂಡ. ಅವನ ಸ್ವಂತ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ ಅವನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಮುನ್ನಡೆಸಿತು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಗುಡಿಗಾರರ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಹಂತವನ್ನು ಎಂದೋ ದಾಟಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಈಗ ಅವನು ಗಂಧದ ಕರಂಡಕ, ದೇವತಾ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ. ಸೊರಬ, ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೇಡಿಕೆಯೂ ಇತ್ತು. ಗಂಧ, ದಂತದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಅಂಗಡಿಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಕೆಲ ಶ್ರೀಮಂತರು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲವೇ ಗುಡಿಗಾರರು ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಂದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೆಲ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮಾರಲು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿಯೇ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತರ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಶ್ಲೋಕ ಹೀಗಿದೆ. ಶ್ರೀಗಂಧದಲ್ಲಿ

ವಿಗ್ರಹ ಹೀಗೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತನ್ನ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ವರ್ಣಿಸಿದಾಗ, ವಿಗ್ರಹ ಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಈ ಶಿಲ್ಪಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಮೂಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಏಕೆಂದರೆ ಬಹುತೇಕ ಗುಡಿಗಾರರಿಗೆ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನವರು ಹಿರಿಯರು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರ ಬರೆದಿರುತ್ತಿದ್ದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಧದ ತುಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ವಿಗ್ರಹ ಕೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಕೈಗಳು ಏಕೆ, ಯಾವ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಂಕ ಇರಬೇಕು, ಚಕ್ರ ಇರಬೇಕು, ಆ ದೇವತೆಯ ವಾಹನ ಇದೇ ಏಕೆ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಯಪ್ಪ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಗಂಧದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು, ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಸೊರಬ, ಸಾಗರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಸೊರಬದ ಹತ್ತಿರದ ಕುಬಟೂರು, ಕುಪ್ಪಗಡ್ಡೆ, ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ, ಸಾಗರದ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಇಕ್ಕೇರಿ, ಕೆಳದಿ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬಂದನು. ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕಾಲದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಪರಿಚಯ ಅವನಿಗೆ ಆಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಕಾಗದ, ಸೀಸದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಗ್ರಹಗಳ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳ, ಕುದುರೆ ಸವಾರರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಂತೆಯೇ ತಾನೂ ಕೆತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು, ಬೃಹದಾಕಾರದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ರೂವಾರಿಗಳ ಪ್ರತಿಭೆ, ತಾಳ್ಮೆ, ಜಾಣ್ಮೆಗೆ ಇವನ ತಲೆ ಬಾಗಿತು. ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ, ಇಕ್ಕೇರಿಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಎರಡೂ ಶಿಲ್ಪ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕಾಲ ಅವರು ಬಳಸಿದ ಶಿಲೆ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಶಿಲ್ಪ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಶೈಲಿಗಲ್ಲಾದರೆ, ವಿಜಯನಗರ, ಪಾರ್ಸೆನಿಕ ಶೈಲಿಯ ಇಕ್ಕೇರಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮಜಲಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಬೇಲೂರು, ಹಳೆ ಬೀಡುಗಳಿಗೂ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಹೋಗಿ ಬಂದನು. ಹೊಯ್ಸಳ

ಶೈಲಿಯ ನಯನಾಜೂಕುತನ, ನುಣುಪು, ಲಾಸ್ಯ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೀಡುವ ಅವರ ಶೈಲಿ ಇವನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಿತು. ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಸಾಧನೆ ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಇವನನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿತು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಕಲಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇವನ ತಂದೆ ಮೂಡುಗೋಡು ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ದಿವಂಗತರಾಗಿದ್ದರು. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಅಕ್ಕ ಒಂದಿಬ್ಬರು ತಂಗಿಯರ ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇರಾಣಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಮೀನನ್ನು ಓರ್ವ ರೈತ ಗೇಣಿದಾರನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಪ್ರತಿ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಆತ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬತ್ತ ತಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಇನ್ನುಳಿದ ಹಾಗೆ ಮನೆ ಖರ್ಚಿಗೆ ಇವರ ಗುಡಿಗಾರಿಕೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸವೂ ಇತ್ತು. ಗಂಧದ ಕೆತ್ತನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ದಂತದ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಅವರು ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮದುವೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಸೊರಬದ ದ್ವಾರಕಮ್ಮ ಇವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಳು

ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ

ಗುಡಿಗಾರರ ಮನೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಕಲಕ್ಷೇತ್ರ. ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಪೆಟ್ಟಿ, ಚೀರ್ಣಗಳ ಜೊತೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿತರೆ, ಕೆಲಸ ಕಲಿಯಲೆಂದು ಬರುವವರು ಅವರ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತವರೆಲ್ಲ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಕಲಿತವರು ಇಲ್ಲವೆ ಕೆಲಸ ಕಲಿಯುವವರು. ಕೆಲವರಿನ್ನೂ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಗಂಧದ ಬಾಚಣಿಗೆ ಮಾಡುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಹಂಸ, ದುಳಿ ಎಂದು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಉಳಿದವರು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಶಿಸ್ತಿನ ಸಿಪಾಯಿ. ತಂದೆಯ ಹಾಗೆಯೇ ದೈವಭಕ್ತ. ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಪೂಜೆ, ನಂತರ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ತುಸು ಕಪ್ಪುವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ವಿಭೂತಿ ಕಟ್ಟು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಳು ಹರಟೆ ಇಲ್ಲ. ನಡುವೆ ಎದ್ದು ಹೊರ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಚೀರ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶಿಷ್ಯರು, ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಇವರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಕೋಪ ಏಟು ತಿನ್ನದ ಶಿಷ್ಯರೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅಂದು ಏಟು ತಿಂದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಬೈಯ್ದುದರಿಂದು ಬೇಸರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಶಿಷ್ಯ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಇವರೇ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕರೆ ತರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಂಜೆಯಾದಕ್ಷಣ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ದೀಪ ಇವರ ನಡುವೆ ಉರಿಯಬೇಕು. ಪ್ರತಿದಿನ ಈ ದೀಪಕ್ಕೆ ಕುಂಕುಮ ಅರಸಿನ ಹಚ್ಚಿಯೇ ಇದನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬೇಕು. ಕತ್ತಲಾಯಿತೆನ್ನುವಾಗ ದೀಪ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅನಂತರ ಬಂದ ದೀಪವನ್ನು ತೆಗೆದು ರಸ್ತೆಗೆ ಎಸೆದಾರು. ಅಂತಹ ಕೋಪ. ಅವು

ಗುಡಿಗಾರರಿಗೆ ಗೌರವವಿಲ್ಲದ ದಿನಗಳು. ಏನೋ ಮರದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಭವನೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಕ್ಕಿ, ಅಡಕೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಧೋರಣೆ.

ಮುಟುಗುಪ್ಪೆ ಮೂಡುಗೋಡಿಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನದೊಂದು ಜಾತ್ರೆ. ಅಮ್ಮನ ವಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವವರು ಲಾಗಾಯ್ತಿನಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ವಂಶಸ್ಥರು. ವಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಜಾತ್ರೆಯ ದಿನ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿಇರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದುದು ಮೂರುಗಿದ್ನ ಅಕ್ಕಿ, ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ. ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಜಾತ್ರೆ ಮುಗಿದ ಎರಡು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಹತ್ತು ಸಲ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ವರ್ಷ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

''ವಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಕೊಡತೇನೆ... ನೀವು ಕೊಡೋದನ್ನ ಕೂಡಲೇ ಕೊಡಬೇಕು...'' ಹಳ್ಳಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗಾಯಿತು. ಏನು ಗುಡಿಗಾರರಿಗೂ ಇಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕು ಬಂತೆ ಎಂದು.

''ಕೊಡೋಣ ಕೊಡೋಣ...'' ಎಂದರವರು.

ವಿಗ್ರಹ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಜಾತ್ರೆ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಿ ಇಡಬೇಕಲ್ಲ.

''... ದೃಷ್ಟಿ ಇಡಿ...'' ಎಂದರು ಪ್ರಮುಖರು.

''ಬರೋದು ಚುಕ್ತ ಮಾಡಿ... ನಾನು ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಡತೇನೆ...'' ಹಳ್ಳಿ ಪ್ರಮುಖರಿಗೆ ಅವಮಾನವಾಯಿತು. ಯಾರೂ ಅವರನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

''... ಅರೆ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮೊದಲಾಗಲಿ... ನಾವೇನು ಓಡಿ ಹೋಗುವವರ...''

''ಅದೆಲ್ಲ ಆಗೋದಿಲ್ಲ... ದೋಣಿ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಬಿಗ ಯಾರೋ ಅನ್ನುವವರು ನೀವು... ನನಗೆ ಬರಬೇಕಾದ್ದನ್ನ ತಂದಿಡಿ... ಇಲ್ಲ ನಾನು ಹೊರಟೆ...''

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಉಳಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟುನಿಂತರು. ನಿಂತದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಗುಡಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೂ ಆಯಿತು.

ಆಗ ಪ್ರಮುಖರು ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಮೂರುಗಿದ್ನ ಅಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಸಹಿತ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಕೈ ಮುಗಿದರು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಗೆದ್ದರು.

ಈ ಘಟನೆಯ ನಂತರ, ಸೊರಬ, ಸಾಗರ, ಸಿದ್ದಾಪುರ, ಶಿರಸಿ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಾರರ ಗೌರವ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಅರಮನೆ ಕೆಲಸ

ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಲೆನಾಡಿನ ಗುಡಿಗಾರರಿಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ರಾಜ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರೆಯುವಂಥ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿ ಬಂದಿತು. ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರ ಈ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಮರದ ಅರಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದು ಅರಮನೆ ಸುಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಹೊಸದೊಂದು ಅರಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಾಜೂಕಿನ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಗುಡಿಗಾರರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರವಾಯಿತು. ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸೊರಬಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗುಡಿಗಾರರು ಅವರು ಕೆತ್ತಿದ ಕೆಲವಸ್ತುಗಳ ಸಮೇತ ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ಮಣ್ಣಿನ ಗಣೇಶ, ಹಳ್ಳಿ ಮಾರಿಯ ವಿಗ್ರಹ, ದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆ, ಕರಂಡಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಷ್ಟನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನಾಮಧೇಯರಾಗಿದ್ದ ಗುಡಿಗಾರರು ತಾವು ಕೆತ್ತಿದ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಜತೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಗುಡಿಗಾರರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರು. ಅರಮನೆಯ ಮರಗೆಲಸವನ್ನು ಬಾಗಿಲು, ಕಿಟಕಿ, ಬೊಗದಿ, ಕಂಬಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಬಲ್ಲಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆ ಇರುವವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಂತಹ ಗುಡಿಗಾರರ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗುಡಿಗಾರರಿಗೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಕರೆಯೂ ಬಂದಿತು.

ಹೀಗೆ ಮೈಸೂರಿನ ಹೊಸ ಅರಮನೆಯ ಮರ, ದಂತದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೆಂದು ಆಯ್ಕೆಯಾದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಮರೂರು ಗಣಪತಿಯಪ್ಪ, ಬನವಾಸಿ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ, ಟಿ. ಗಣಪತಿಯಪ್ಪ, ಸಿದ್ದಾಪುರ ವಿಠಲಪ್ಪ, ಪಾಂಡ್ಯಪ್ಪ, ಕೊಟ್ರಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಮನಿ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಇದ್ದರು.

ಇವರಿಗೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ತಿಂಗಳು ಕೆಲಸ. ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳ ಜೊತೆಗೆ ಭತ್ಯೆ, ಉಳಿಯಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಉಳಿದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳೂ ಇದ್ದವು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಮೈಸೂರು, ಶಿಲ್ಪಗಳಿಗೆ, ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಸ್ನೇಹ ಇವರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರಿನದೇ ಆದ ಚಿತ್ರಕಲಾ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಇವರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು.

ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ದಂತದ ಕೆಲವು ಅಮೂಲ್ಯ ಕಲಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅರಮನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟರು.

ದಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ದಾರ ತೆಗೆದು ಒಂದು ಚವರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹದಿನಾರು ಪಗಡೆ ಕಾಯಿಗಳ ಒಂದು ಸೆಟ್ಟನ್ನು ದಂತದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಸಣ್ಣ ನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣಿನ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪಗಡೆ ಕಾಯಿಗಳ ಹೊರಮೈ ಸುತ್ತ ರಾಮಾಯಣದ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೇ ಇವರ ಹೆಂಡತಿ ದ್ವಾರಕಮ್ಮ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿ ದ್ವಾರಕಮ್ಮನ ತಂಗಿ ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗ ಹೊರಟಾಗ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಕೆಂಪರಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಅವರು ಇವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಪವನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು, ಉಳಿದ ಗುಡಿಗಾರರು ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ತಿರುಗಿಬಂದರೂ ಅರಮನೆಯ ಜೊತೆಗಿನ ಇವರ ಸಂಪರ್ಕ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪೇಟ, ಕೋಟು, ಕಮ್ಮರಬಂದಗಳನ್ನು ಇವರು ಕೊನೆಯ ತನಕ ತುಂಬ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಈ ಕೋಟು, ಪೇಟ, ಸೊರಬ ಸೀಮೆ ಗುಡಿಗಾರರ ಪಾಲಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ, ಗೌರವದ ಸಂಕೇತವಾಗಿಯೂ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಗುಡಿಗಾರರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೇ ಮದುವೆಯಾಗಲಿ, ವರ ಈ ಕೋಟು, ಪೇಟ ಧರಿಸಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಎಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಅರಮನ ದಿರಿಸಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಗೌರವವಿತ್ತು.

ಅನಂತರ ಕೂಡ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಅರಮನೆಗೆ ಹಲವು ದಂತದ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವರು ಮುಡುಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡೇ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ, ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಲ ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅರಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನಕ್ಷೆ, ಚಿತ್ತಾರಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಮುಖೇನ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ಯಾನಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಆರು ಅಂಗುಲ ಉದ್ದ, ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ಅಗಲ ಒಂದು ಅಂಗುಲ ದಪ್ಪದ ದಂತವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಮೊಖ್ತೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅರಮನೆಗಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಹಲವು ಪ್ಯಾನಲ್‌ಗಳನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಸಂಭಾವನೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹಲವು ಒತ್ತಾಯದ ಬೇಡಿಕೆಗಳು, ಕೂಡಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಕೋರಿಕೆ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಈ ಪ್ಯಾನಲ್‌ಗಳನ್ನು ದಸರಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಶೇಷ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ, ವಿದೇಶಿ ಪ್ರಮುಖರಿಗೆ ಅರಮನೆಯಿಂದ ನೆನಪಿನ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅರಮನೆಗಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸೀತಾ ಪಂಚಾಯತನ, ಶಿವ ಪಂಚಾಯತನ, ಕಾಳಿಂಗ ಮರ್ದನಕೃಷ್ಣ, ಶಿವ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ, ಇನ್ನೂ ಹಲವು ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು, ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ದಂತದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟದ್ದುಂಟು. ಗುಡಿಗಾರರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಕೆಳಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಹಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಹಿಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಕಲಾಕೃತಿಗಳು ಎಲ್ಲಿವೆ? ಅವು ಯಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು ಈಗ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

1930ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಇವರ ಇರಾಣಪುರದ ಹದಿನೆಂಟು ಎಕರೆ ಜಮೀನು ಹರಾಜಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ. ಇದನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರೈತ ಇದಕ್ಕೆ 9 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕಂದಾಯವನ್ನೇ ಕಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಇದು ಹರಾಜಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಸರಕಾರ ವಿಧಿಸಿದ ಒಂಬೈನೂರು ರೂ. ಕಂದಾಯವನ್ನು ಇನ್ನೂರು ರೂ.ಗೆ ಇಳಿಸಿ, ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ತಿಳಿಸಿತು.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಈ ಕಲಾವಿದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತಹ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ. ಅದು ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದ ದಂತದ ಸಿಂಹಾಸನದ ನಿರ್ಮಾಣ.

ದಂತದ ಸಿಂಹಾಸನ

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀ.ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠವು ಹವ್ಯಕ ಜನಾಂಗದವರ ಮಠ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ 1898ರಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹವ್ಯಕ ಜನಾಂಗದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಇವರು ಶ್ರೀ ಮಠದ 34ನೇ ಗುರುಗಳು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದ ಹೊಸಬಾಳೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಸಹೋದರರು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮೂಲಕ ದಂತದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು.

ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಬನವಾಸಿ ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ, ಮರೂರು ಗಣಪತಿಯಪ್ಪ, ಕೆರೋಡಿ ಗಣಪತಿಯಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಣ್ಣಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಅವಧಿ ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ. ಮೂಡುಗೋಡಿನ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಲಸ ಆರಂಭವಾಗಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ವರ್ಷ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೊಂದು ಸಿಂಹಾಸನ

ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೂಡುಗೋಡಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಬಂದು ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ದಂತವನ್ನು ತರುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳು ಕಷ್ಟಕರವಾದುದರಿಂದ ನಂತರ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕಾರ್ಯ ಸೊರಬದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ ಮನೆಯ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು ಶ್ರೀ ಹೊಸಬಾಳೆ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರು ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾದುದರಿಂದ ಇವರ ಸಹೋದರರಾದ ಶ್ರೀ ಹೊಸಬಾಳೆ ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಗೋಕರ್ಣದ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ 27-2-1949ರಂದು ಈ ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಕಲಾಕೃತಿ

ಈ ಸಿಂಹಾಸನದ ರೇಖಾವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಲು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಅವಧಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಅನಂತರ ದಂತದ ಫಲಕಗಳನ್ನು ಜಾಲಂದ್ರಗಳಂತೆ ಕೊರೆದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆಲಸ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಡಲಾಗಿದ್ದ ಆರು ಆನೆಗಳ ದಂತಗಳಿಂದ ಇನ್ನೂರು ಕೆ.ಜಿ. ದಂತವನ್ನು ಈ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆಂದು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಬೇಕಾದ ಆಕಾರದ ಫಲಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆದನಂತರ ಉಳಿದ ದಂತದ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು, ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು, ಬಾಚಣಿಗೆ, ಭರಣಿ, ಬಟ್ಟಲು, ಕರಂಡಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗುಡಿಗಾರರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದಂತ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಕಲಾಕೃತಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು. ಒಂದು ಕಡೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ರಚನೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ರಚನೆ ಇಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಸಿಂಹಾಸನದ ನಿರ್ಮಾಣ ನೋಡಲು ಬರುವವರ, ಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವವರ ಯಾತ್ರ ಸ್ಥಳವಾಯಿತು ಈ ಮನೆ. ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಶಿಲ್ಪ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು

ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೂ ಇವರು ಹೊಯ್ಸಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಮೈಸೂರಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಮೇಳೈಸಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು.

ಸಿಂಹಾಸನ ಕೆಳಗೆ ಚೌಕಾಕಾರದಲ್ಲಿದೆ. ನಡುವಿನ ಪೀಠವು ಅಷ್ಟ ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಪೀಠದ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಳಿ. ಮೇಲೆ ಶ್ವೇತಛತ್ರಿ. ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಮೇಲ್ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಲಲಾಟ. ನಾಲ್ಕು ಸಿಂಹಗಳೇ ಪಾದಗಳಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿರುವುದೊಂದು ಸೊಬಗು. ಸಿಂಹಾಸನದ ಗೋಚರಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ದಂತದ ಫಲಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಟೆ ಮರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದಂತವನ್ನು ಜಾಲಂದ್ರದಂತೆ ಕೆತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರತಿ ದಂತದ ಫಲಕದ ಹಿಂದೆಯೂ ಬಂಗಾರದ ಮುಲಾಮು ಬಳಿದಿರುವ ಲೋಹದ ತಗಡುಗಳನ್ನು ಕೂರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ದಂತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ ಜೊತೆಗೆ ಪಚ್ಚೆಯ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವುದೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಳಗಿರುವ ಸಿಂಹಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪಚ್ಚೆ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕೂರಿಸಿದೆ.

ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಳಗಿನ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ 32 ಫಲಕಗಳಿವೆ. ಹತ್ತು ಅವತಾರಗಳು, ಗಣೇಶ, ಋಷಿಗಳು, ಶಿವ ಪಂಚಾಯತನ, ವಿಷ್ಣು ಪಂಚಾಯತನಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ದ್ವಾರಪಾಲಕರು, ಬಗೆಬಗೆಯ ನಕ್ಷೆಗಳು, ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಪೀಠದ ನಡುವಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಏಳು ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ ಕೌರವನ ಆಸ್ಥಾನ, ಚಕ್ರವ್ಯೂಹ, ಮೊದಲಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಭಾವಭಂಗಿ, ನಿಲುವು, ರಥ, ಕುದುರೆಗಳ ಸಹಜ ಚಲನೆ, ಬಾಣ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಸೊಬಗು ಫಲಕಗಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಸಿಂಹಾಸನದ ಪ್ರಭಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಫಲಕಗಳನ್ನು ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ

ಕೊರೆದಿದೆ. ಈ ಫಲಕಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ, ಉತ್ತರ ರಾಮಾಯಣ ಎರಡೂ ಸೇರಿ ಕೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕತೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಗುವಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಮಾಯಣದ ಪ್ರಮುಖ ದೃಶ್ಯಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕಲಾವಿದ ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶ್ರೀ ರಾಮ ಜನನ ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರ, ಗುಹ ಸೀತಾರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ನದಿ ದಾಟಿಸಿದ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಂದ ಶೂರ್ಪನಖಿಯ ಅವಮಾನ, ವಾಲಿವಧೆ, ಸೇತು ಬಂಧನ, ರಾಮ ರಾವಣ ಯುದ್ಧ, ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ನಡುವೆ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ. ನಂತರ ಉತ್ತರ ರಾಮಾಯಣ. ರಾಮ ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೊರಟಿರುವುದು ಲವಕುಶ ಜನನ, ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ, ಶ್ರೀರಾಮ ಲವ ಕುಶ ಭೇಟಿ, ರಾಮ ಸೀತೆಯರ ಭೇಟಿ ಸೀತೆ ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗುವುದು ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಫಲಕಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಲಾವಿದ ನೀಡಿರುವ ವಿವರಗಳು ಅದ್ಭುತ. ಪ್ರತಿಫಲಕದ ಮೇಲೂ ಫಲಕದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳ ವಿವರಣೆ ಇದೆ.

ಸಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳಿದಂಡವಿರುವ ರೇಶಿಮೆ ವಸ್ತ್ರದ ಶ್ವೇತಛತ್ರಿ ಇದೆ. ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿದ ತೋರಣ ಈ ಛತ್ರಿಗೆ ತೂಗು ಬಿದ್ದಿದೆ.

ದಂತದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ, ಜೊತೆಗೆ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಮುತ್ತು, ಹವಳ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜು ಗೊಳಿಸಲಾದ, ಕಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಷ್ಟೇ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ ಈ ಸಿಂಹಾಸನದಂತಹ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿ ಅಲಭ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯದಲ್ಲ.

ಪ್ರದರ್ಶನ

ಈ ಸಿಂಹಾಸನದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರದರ್ಶನ ಸೊರಬದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಸುಮಾರು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಸಹಸ್ರ ಸಹಸ್ರ ಜನ ಬಂದು ಇದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮುಂದೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಣ ಮೂನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಗೋಕರ್ಣದ ರಘೋತ್ತಮ ಮಠದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಿಂಹಾಸನದ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಹೊಸನಗರದ ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದಲ್ಲಿ, ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಮೈಸೂ ದಸರಾ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ, ಅಜಂತಾ, ದೆಹಲಿಗಳಲ್ಲಿ, ತಮಿಳುನಾಡಿ ಹರಿಹರಪುರದಲ್ಲಿ, ಸಾಗರ, ಶಿರಸಿ, ಸಿದ್ದಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುತ್ತೂರಿನ ಹತ್ತಿರದ ಮಾಣಿ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಇಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇದೀಗ ಸಿಂಹಾಸನ ಹೊಸನಗರ (ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ)ದ ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರದ ಮಠದಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಇಡುವ ವಿಚಾರ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಇದೆ. ಇಂದು ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಈ ಆಸ್ತಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಸ್ತಿಯೂ ಹೌದು. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಗುಡಿಗಾರರು, ಕಲಾವಿದರು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವಂತಹ ಕಲಾಕೃತಿಯೂ ಹೌದು.

ಅರಮನೆ ಗುರುಮನೆಗಾಗಿ ದುಡಿದ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬೇಯ ಬೇಕಾಯಿತು. ಇವರ ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಓರ್ವ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆದರಾದರೂ ಈತನ ಆರೋಗ್ಯ ಕೂಡ ಸರಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದಂತದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ನಂತರವೂ ಅರಮನೆಗಾಗಿ ದಂತದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಇವರ ಬಡತನ ಹಿಂಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರದಾಗಿದ್ದ ಜಮೀನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಇವರ ಕಲಾಸೇವೆ ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು. ಮಲೆನಾಡಿನ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗ ಹಲವು ಗಂಧದ ದಂತದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಈಗಲೂ ಮಲೆನಾಡಿನ ಹಲವು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗರ, ಸೊರಬ, ಶಿವಮೊಗ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಗಂಧದ ಬೀಸಣಿಗೆ, ಕರಂಡಕ, ಪ್ಯಾನಲ್‌ಗಳು, ಮಂಟಪಗಳು ದಂತದ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ, ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಮೊದಲಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಕಾಣ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವ ದಂತದ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಫೋಟೋ ಫ್ರೇಮು ಕೂಡ ಕೆತ್ತನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದು.

ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಕೆತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಶ್ರೀ ಗಂಧದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣವಾದವುಗಳು ಕೂಡ ಇವೆ. ಈ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಜತೆ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೂಡ ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳು

1943ನೇ ವರ್ಷ. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ದೈವಭಕ್ತಿ, ದೇವರ ಪೂಜೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬದಂದು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಮಲಗಿದ್ದವರು ಮೇಲೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಎರಡನೇ ತಂಗಿ ಚೌಡಮ್ಮನವರ ಮಗ ಶಾಂತಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಇವರ ಬಳಿಯೇ ಇದ್ದು ಇವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆತಂದರೂ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗುಡಿಗಾರರ ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರಂತಿದ್ದ ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ 76ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲವಶರಾದರು.

ಶ್ರೀ . ಕೆ. ಜಿ. ಶಾಂತಪ್ಪನವರು, ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮೂರನೇ ತಂಗಿ ಗಂಗಮ್ಮನವರ ಮಗ, ಗುಡಿಗಾರ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣ, ಕೊನೆಯ ತಂಗಿ ವರದಮ್ಮನವರ ಮಗ, ಜಡೆ ಮಂಜುನಾಥಪ್ಪ, ಇವರೆಲ್ಲ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರು. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು, ದಂತದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು, ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಈಗ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವ ಅಶೋಕ ಗುಡಿಗಾರ ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ತಂಗಿಯ ಮೊಮ್ಮಗ, ದಿ|| ಗುಡಿಗಾರ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣನವರ ಮಗ.

ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಪ್ರತಿ ದಸರೆಗೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಮನೆ ಸಮೀಪವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ದಿ|| ಜೆ.ಬಿ. ಮಲ್ಲಾರಾಧ್ಯರಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ಮೂಲಕ ಅರಮನೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟವರೇ ಮಲ್ಲಾರಾಧ್ಯರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಗುಡಿಗಾರರ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೋರ್ವ ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕೂಡ ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸತ್ಯ.

ಗ್ರಂಥಋಣ

1. ಶ್ರೀ ಗುರುಮಠದ ಇತಿಹಾಸ. ವೈದ್ಯ. ಗ.ಸು. ಪಾಟೀಲ, ಬರಿಗೆ.
2. ಮೈಸೂರು ಗೆಜೆಟಿಯರ್.
3 ಕರ್ನಾಟಕ ವಸ್ತು ವಿಷಯ ಕೋಶ.
4.ಅರಮನೆ ಪರವಾಗಿ ದಿ || ಜೆ.ಬಿ. ಮಲ್ಲಾರಾಧ್ಯರು ಹಾಗೂ ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ.
5. ಇತರೆ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳು.

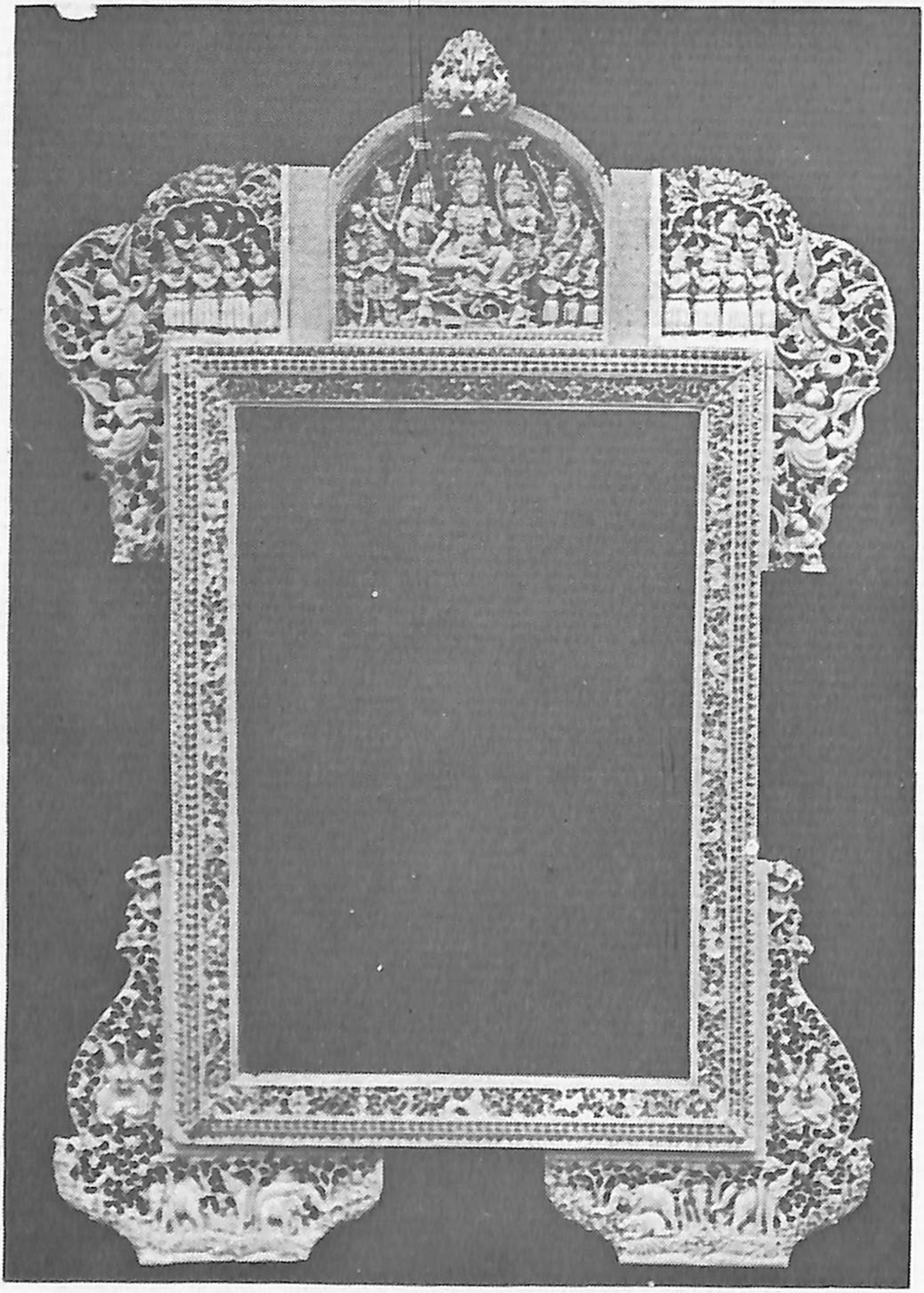

ಫೋಟೋ ಫ್ರೇಮ್.
PHOTO FRAME.

ದಂತದ ಸಿಂಹಾಸನ.

SIMHASANA.

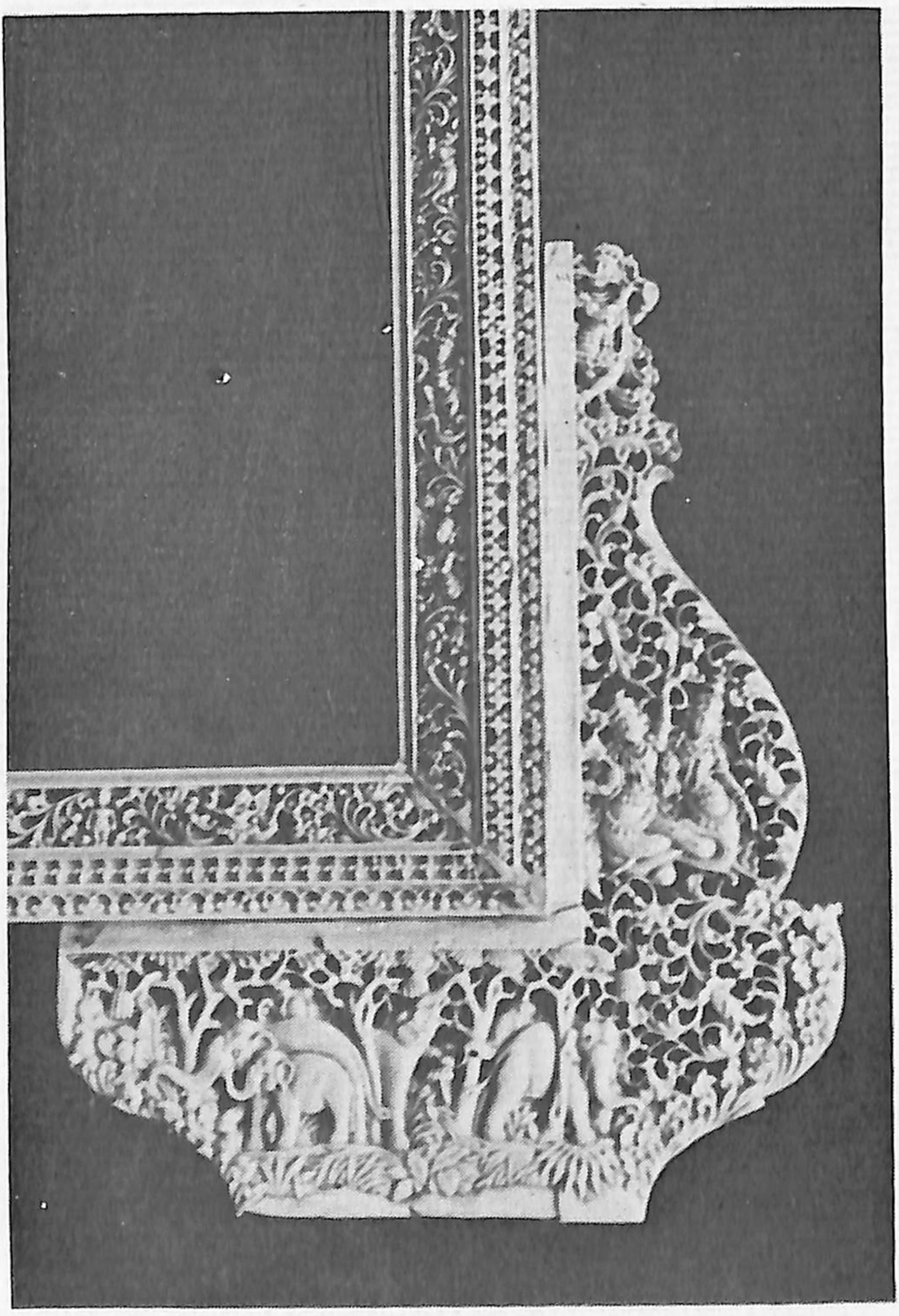

ಫೋಟೋ ಫ್ರೇಮಿನ ಒಂದು ಪಾರ್ಶ್ವ.

DETAIL OF THE FRAME.

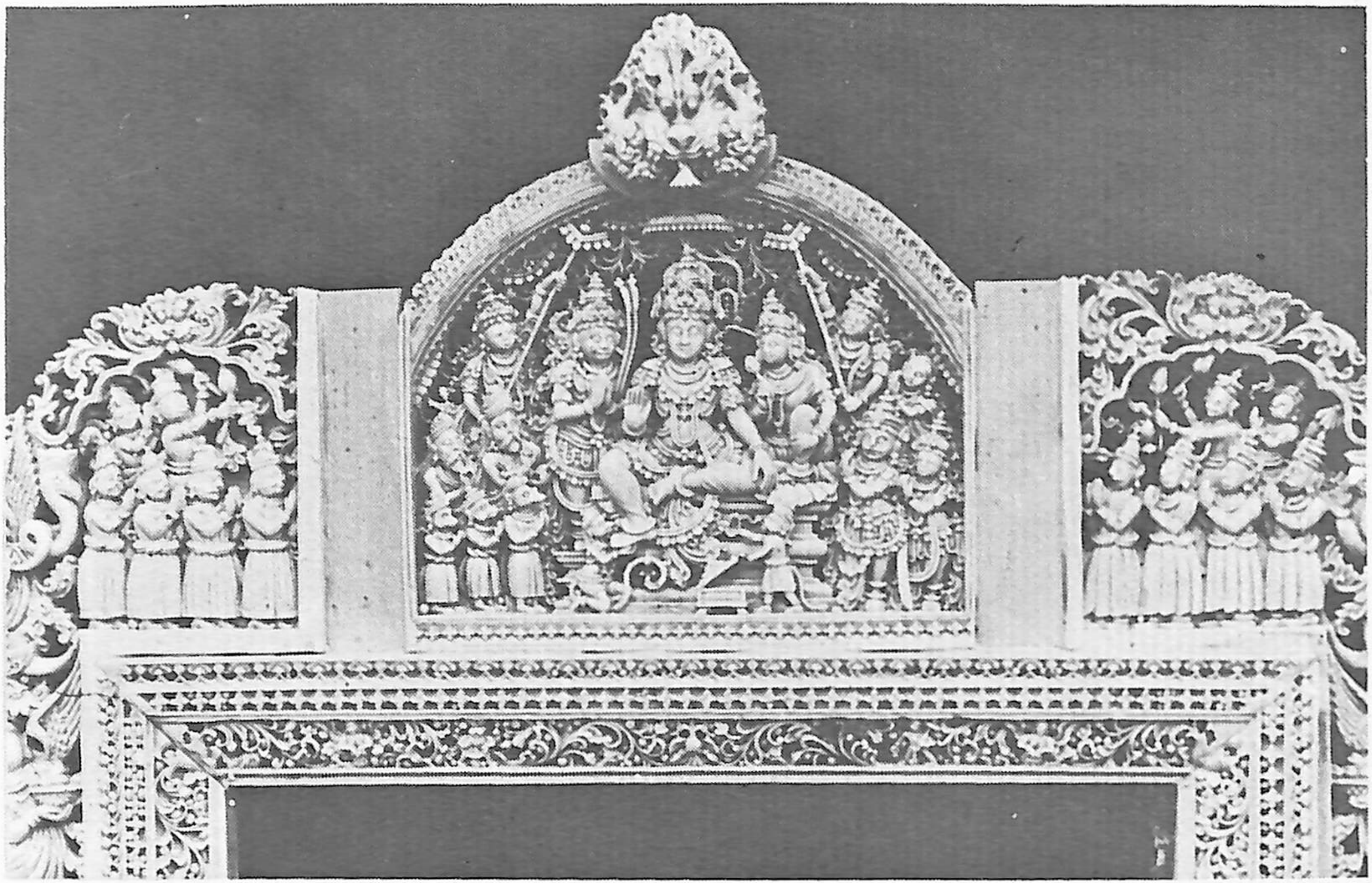

ಫೋಟೋ ಫ್ರೇಮಿನ ಮೇಲಿನ ಕಲಾ ರಚನೆ.
PHOTO FRAME.

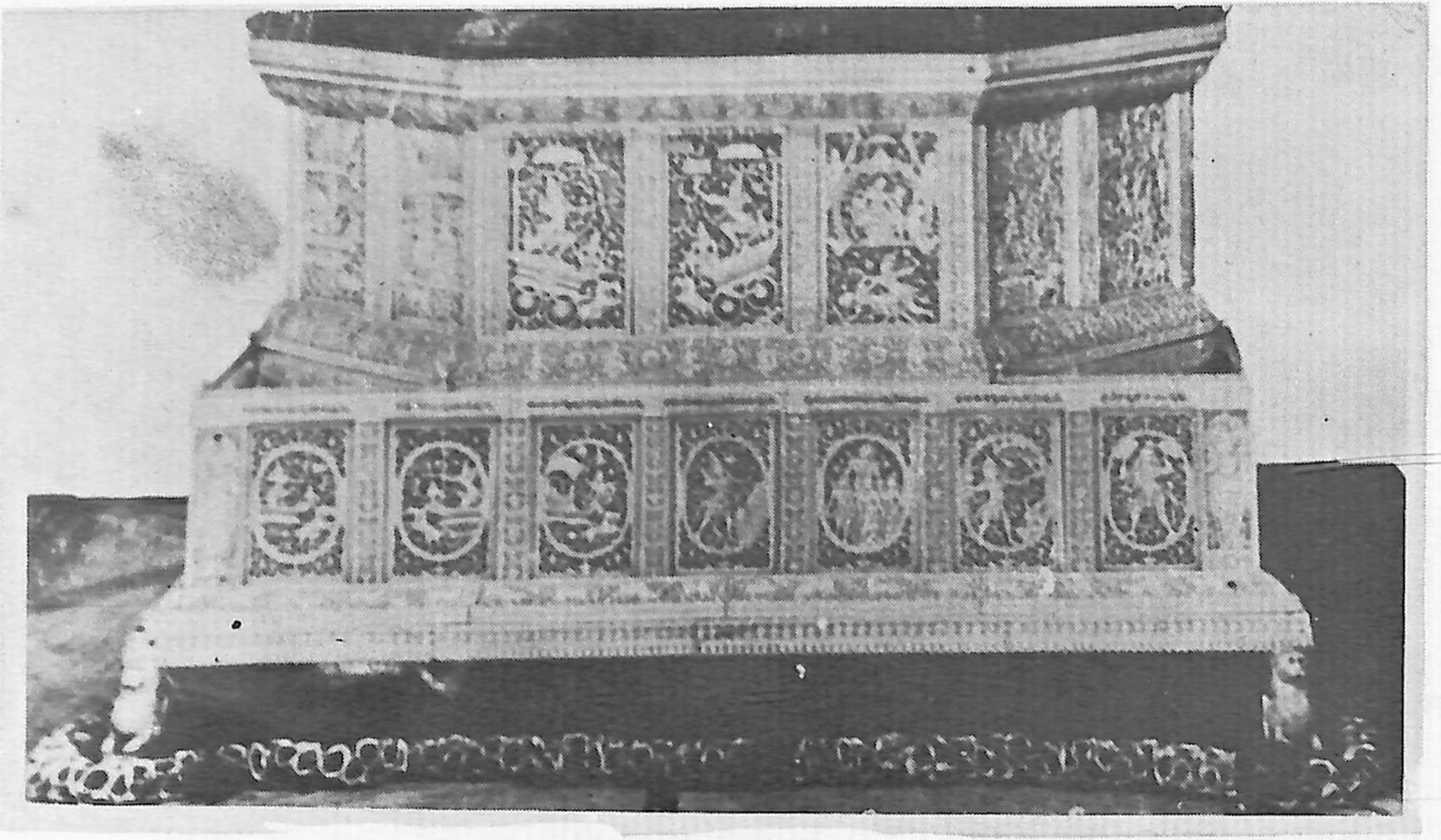

ಸಿಂಹಾಸನದ ಒಂದು ಭಾಗ.

PART OF THE SIMHASANA.

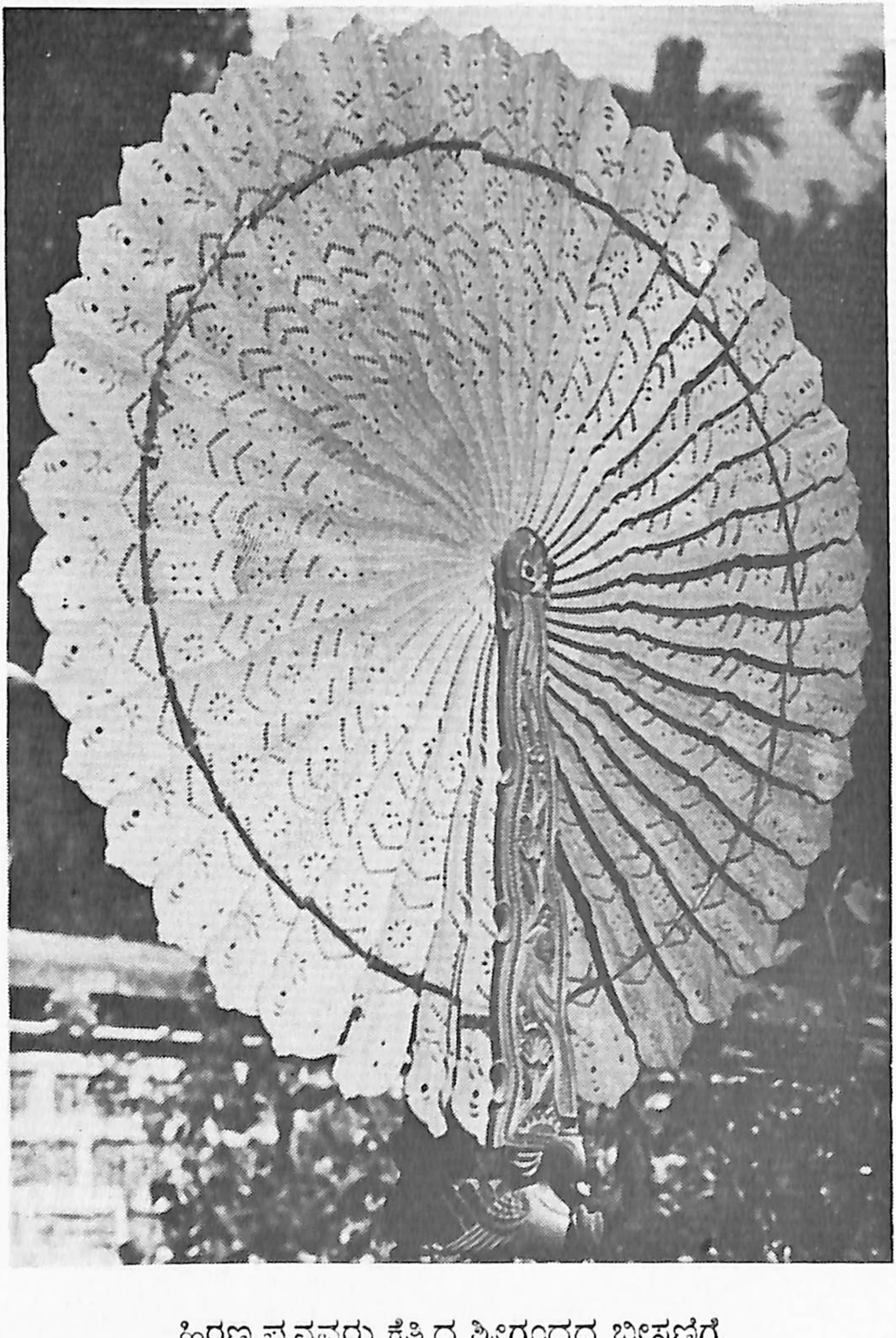

ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು ಕೆತ್ತಿದ ಶ್ರೀಗಂಧದ ಬೀಸಣಿಗೆ.
GANDHADA BEESANEGE.

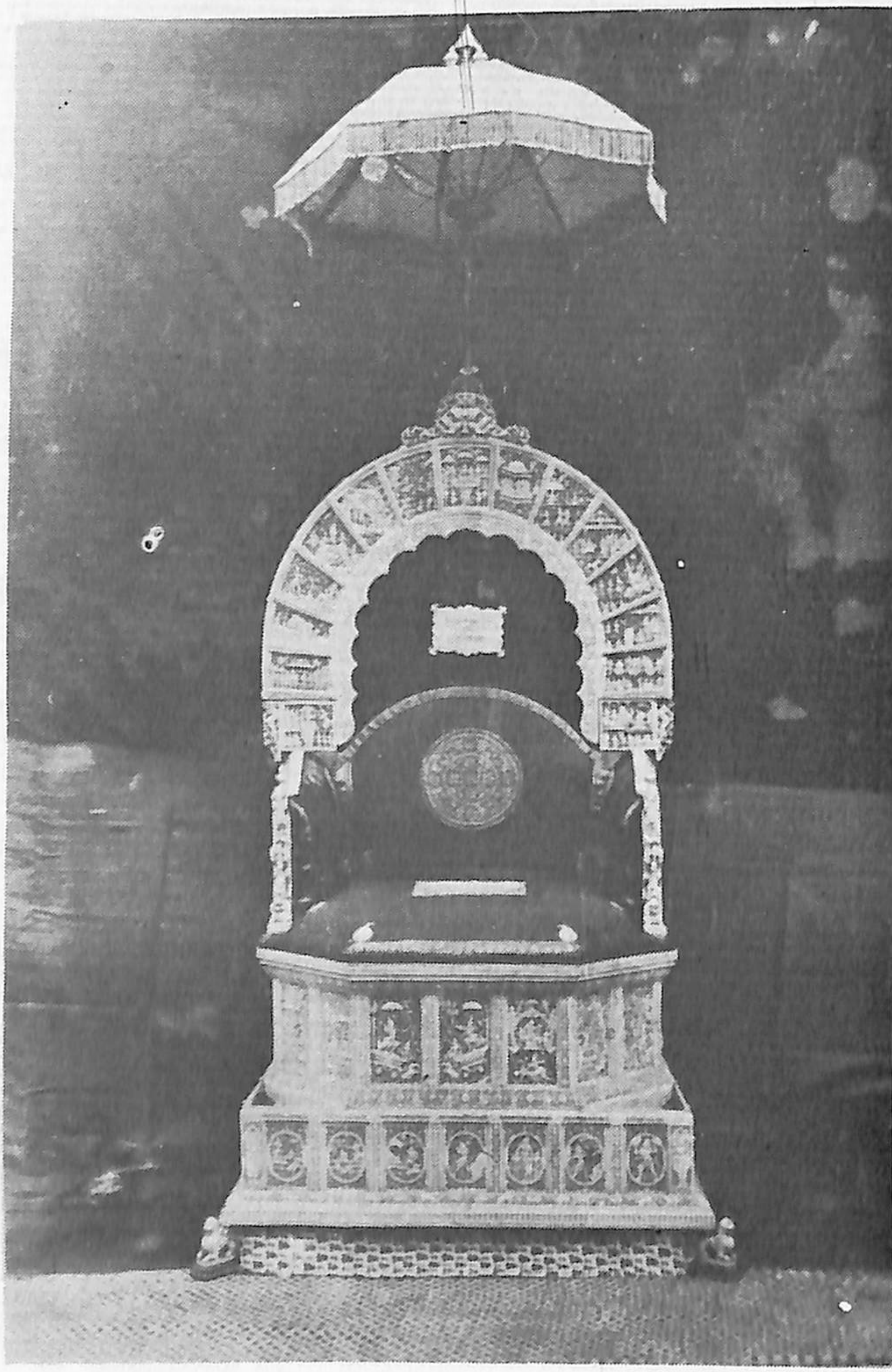

ಸಿಂಹಾಸನ
SIMHASANA.

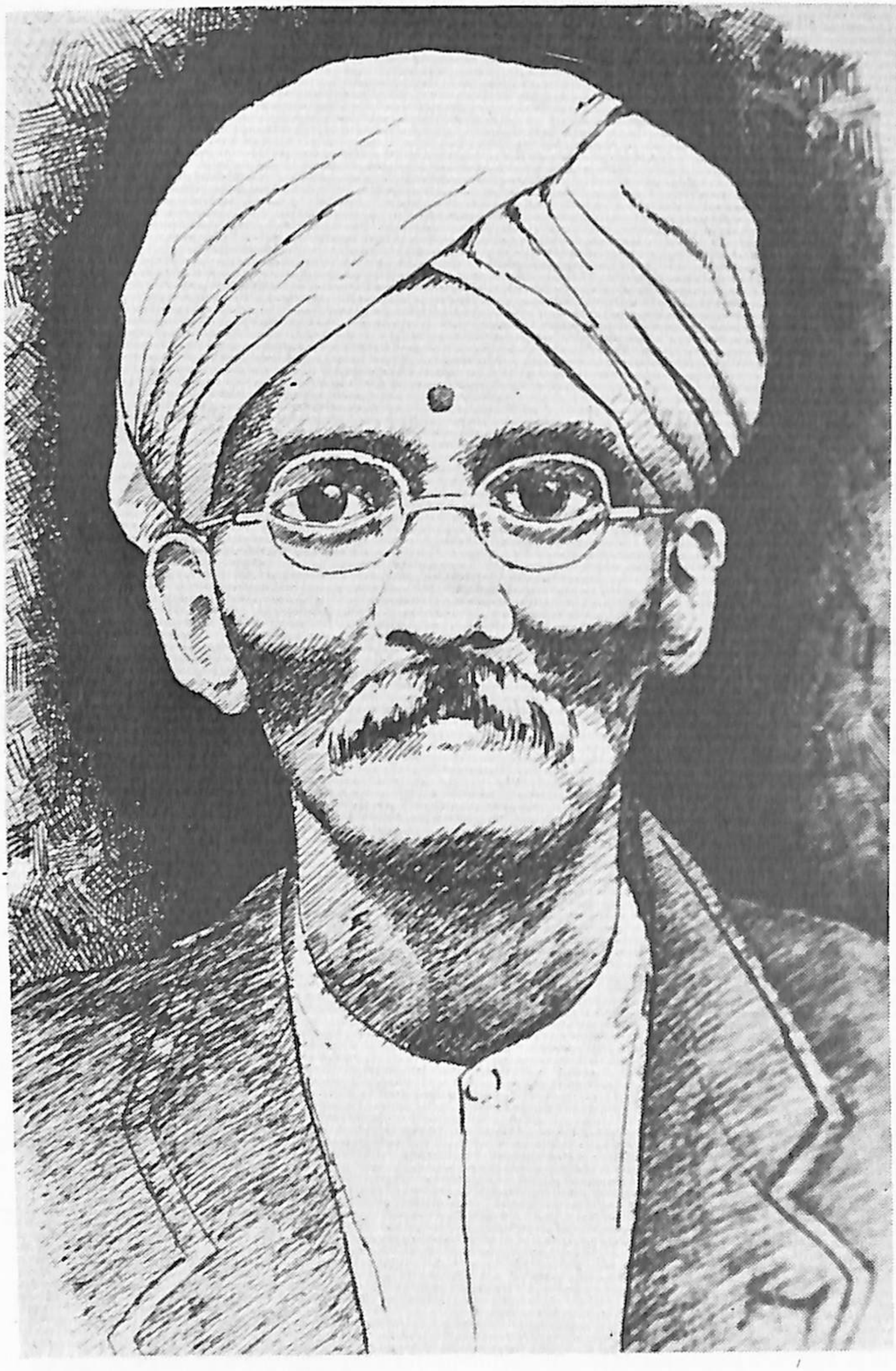

ವಿ || ಮೂಡುಗೋಡು ಹಿರಣ್ಯಪ್ಪನವರು.
MOODUGODU HIRANYAPPA.

GUDIGARAS

That the Gudigaras, who carve statues out of sandal wood and ivory, are also responsible for the fame of Karnataka is a truth that anybody should acknowledge. Karnataka has many artists who have shown their skills in as diverse forms as Kinnala art and Bidriware in different mediums and varieties. Gudigaras are also among them. Somehow we consider them as skilled workers and not as artists. The probable reason is that they make stereotyped figures, fans, boxes and other fancy articles from sandlewood without much creativity. But there were many creative artists among them in the past. We find many now also. Many Gudigaras created masterpieces out of ivory. The late Moodugodu Hiranyappa's name must be mentioned among them.

Gudigaras came to Karnataka from Goa. In the past they were concentrated in North Canara and Shimoga districts. Today they can be noticed in Bangalore, Bombay and Delhi also. But they identify themselves as the people of Chandavara, Swadhi and Bilagi or Nagara and Soraba. Chandavara Swadhi and Bilagi are in North Canara while Nagara and Soraba are in Shimoga district.

Majority of the Gudigaras who speak Konkani claim that they came to Goa from Gowda country in North India. They say that they were Kshatriyas who took to different professions for survival when Parashurama set out to destroy the Kshatriyas. Some elderly Gudigaras say that they took up wood carving.

It is only recently that the Gudigaras started using only sandlewood. In the past they used every type of wood. The statues of Maari and Gadimari that were worshipped and taken out in

processions once a year in hundreds of villages were carved by these Gudigaras. They used to make clay statues also. They also painted temples. In the past they were known as painters, chariot - makers and sculptors. They are known as painters too. They make several articles out of pith.

It is said that all the wood carving in the churches of Goa were done by the Gudigaras. The Portuguese probably got the huge doors, pillars, arches and pulpits of churches made by the Gudigaras on foreign models.

But it is also a historical truth that the Hindus of Goa came to the neighbouring Karnataka to escape conversion and persecution from the priests.

It is probable that Gowda Sarswaths and Gudigaras were also among them. When these people came here, North canara was ruled by Bilagi swadi Kings and Shimoga was ruled by Nagara Kings. It is not surprising that this community of artists found refuge under these Kings.

Bilagi swadi and Nagara Kings must have got many things done by the Gudigaras. But it is impossible to find their works now as such works are hard to survive after so many centuries. But two temples built entirely of wood in Keladi and Togarsi in Shimoga still survive and the skills of the Gudigaras in wood carving can still be seen there today. Keladi temple has statues of Bhuvaneshwari and other Gods and Goddesses. We cannot find statues of that mode carved out of Rakthachandana wood any where else.

Gradually as these Kings and rulers declined the Gudigaras must have sought the refuge of the rich. They were of course

always busy with making head-bands in pith for grooms, wood and ivory carving.

MOODUGODU

A good number of Gudigaras live in soraba and sagar taluks of Shimoga districts. Soraba is on the edge of Malanad. Malanad villages are so small that they have only one or two houses. Hosabale is a village in Soraba. Moodugodu, which is three miles away from Hosabale can be said to be a comparatively big village. It consists of about seven or eight houses in the midst of a thick forest. There is a pond there. Some agricultural fields can be seen here and there in the midst of thick forest of the seven or eight houses, one belongs to a rich Gowda, another to Gudigara Puttappa and the rest to Deevas.

Puttappa was fairly well-off. He had eighteen acres of land in Iranapura near Moodugodu. A tenant who cultivated these lands gave him an agreed quantity of paddy every year. Puttappa's house is also quite big. It has eighteen measures and a huge granary with plenty of cattle in the cattle shed. It has a roof of country tiles.

Puttappa knew all kinds of work. He of course knew sandlewood carving. He also knew moulding and he was smith in a gold and silver. He was an expert in making boxes for ornaments and cases in teak and rose wood. He himself made the iron chisels required for carving.

His wife was Lakshmamma. The Moodugodu house was such a place that the Gudigaras of not only Sagar and Soraba but also of Banavasi, Sirsi and Siddapur came there and stayed for a

day or two. People had to go there in carts via soraba. Fine reception awaited them there.

Navaratri was observed with zeal for nine days. The family deïty Chamundeshwari was worshipped with all rituals. Ayudha pooja was also observed with piety. Puttappa, who was pious, himself offered the worship. It was not just ringing the bell and circillumination. He took at least one hour to do worship.

Puttappa had five daughters and one son, Hiranyappa. The eldest was Lingamma. The others were Hiranyappa, Savitramma, Chowdamma, Gangamma, Devakamma and Varadamma.

Hiranyappa was born in 1867. Puttappa had great love for him as he was his only son. The child played around his father as he worked with his tools. Puttappa had fears that his son may play with his sharp tools and hurt himself. But a lot of people used to come to his house and one or the other took the child away.

As the boy was growing up Puttappa wanted to give him good education. A teacher used to come to Moodugodu Gowda's house to teach alphabets to Gowda's children. He taught them how to write alphabets on a mound of sand in the yard of the house. Hiranyappa went to Gowda's house for a few days. Somehow he was not satisfied and became irregular.

But Puttappa saw something special in his son. Gudigara children learn their family skills from their brothers, fathers or uncles. First they have to learn drawing either on paper or on the floor with charcoal pieces. Initially they draw a creeper, four leaves, a swan, a lotus, a pigeon, a deer and a flying bird. Then they draw twinning creepers in a square, a flock of birds, a herd of animals and plants and trees. As they acquire more skills they

draw figures of gods and goddesses. After this, they proceed to draw on wood and are taught how to carve them. Actually these children learn by mere observation. They have chisels of different sizes; small and thin chisels for intricate designs and bigger ones for bigger works.

A boy carves little things like a leaf, a fish or a flower. As he sees his carvings getting shape, he becomes very enthusiastic. Then he shows greater interest and his concentration and enthusiasm increase.

CHILD PRODIGY

Hiranyappa drew with charcoal, but straight on a piece of wood. And he started carving straight away. Not only his father but other relatives who visited the house appreciated his skills.

Thus even as a boy Hiranyappa mastered the intricasies of carving. In the beginning he learnt how to make the icons of Maramma that the village folk wanted boxes cases and toys for children. His father's guidance was always there. The relatives who visited the house saw his skills and encouraged him. Hiranyappa's skills increased at a fast pace.

The moodugodu house was the biggest in that area and Puttappa was fairly well-off. He had a passion for Yakshagana and Gamaka. After the rainy season was over, Yakshagana artists would come from the hills and visit the villages to give performances. They came with their huge cane boxes containing their costumes and various musical instruments. They visited the big houses of rich men and sang before them and other important people of the village. If the owner of the house was satisfied, he gave them pan and provided food. Then, that evening they

performed either in the yard of the house or at a nearby ground.

Every troupe was sure or getting a chance at Moodugodu. Every year, after the rains, three or four troupes visited the village. They were never disappointed. Puttappa received them well and gave them gifts.

The Yakshagana episodes were mainly based on the Ramayana, the Mahabharata, and the Bhagavata. The yard of Puttappa's Bhavanti house served as the stage. Puttappa watched the shows sitting on the pyol. Other important villagers sat around him and the rest sat below on the ground. Hiranyappa's place was beside his father because of his mad love for Yakshagana.

Music was played as early as at six in the evening. Little drums were beaten loud enough to be heard by the people upto four miles away. They would know that the drum beatings indicated a Yakshagana show and people rushed to Moodugodu. The show started at ten and the epilogue was at dawn. Hiranayappa watched the entire show without going to sleep. He was curious about everything: the story, the characters, the episode and the different stages of the story.

Modugodu Puttappa loved to listen to the recitation of the Ramayana, the Mahabharata and the other epics also. A Gamaki (singer of epics) of soraba visited the house regularly, recite the epics and explain the meaning. This reciter was well received. Hiranyappa too showed keen interest in listening to him. Thus he became familiar with these epics at a young age. He was familiar with the physical features, distinctive qualities and dresses of various Gods and Goddesses. It is necessary for Gudigaras to know the distinctive features of every God and

Goddess while carving their figures, it is absolutely necessary for them to know their appearance, their looks, their ornaments, their weapons etcetera. Puttappa knew the sanskrit slokas that gave descriptions of every God and Goddess. He taught these slokas to Hiranyappa.

By the time Hiranyappa reached his youth, he had learnt a lot from his father. His own proficiency helped him a lot.

Hiranyappa had long back gone beyond the stage of making little wooden things that Gudigara children make. Now he made sandalwood boxes and images of Gods and Goddesses. There was a good demand for these in Soraba and Sagara. There were no shops there that sold objects made of sandlewood, but there were rich men who placed orders for them. They also bought these objects that the Gudigaras brought to their houses for sale.

Hiranyappa used to visit some rich men to sell the figures that he carved. He recited the Sanskrit Slokas about the figures, explained the Slokas, described how the figure was carved exactly as described in the Slokas and thus made an impression on the buyers. They brought them with pleasure and respect for the sculptor.

Most Gudigaras did not know the art of sculpture properly. They just copied their ancestors. They drew figures on wood as their elders had done and just carved them out. They rarely knew why a figure should have four hands, which hand should hold the conch, which the wheel and why a particular god travelled on a particular animal or bird. But Hiranyappa was an expert in these matters. He could also make new designs while carving.

Hiranyappa earned a good name at a young age in Soraba and Sagar because of these qualities.

Hiranyappa visited the temples of Kubatooru, Kuppagadde, and Belligave near Soraba and Ikkeri and Keladi near Sagar. He also became familiar with the Chalukya style of architecture that was practised during the time of Vijayanagara kings. He went to these temples with paper and pencil and drew the figures of the statues, the birds and animals and the horse-riders. At home he tried carve similar figures. He was full of admiration and respect for the sculptors who had made huge statues and built magnificent temples out of stone. He carefully studied the differences between the statues of Belligave and Ikkeri. He also studied about their sculptors, their period, the style they practised, the stone that they used and their special features. While Belligave temples are a milestone in the history of Karnataka's architecture, the Vijayanagar style and Sarsenic style of Ikkeri are another milestone. Hiranyappa also visited the Belur and Halebeed temples where stone carving is sheer poetry. He was impressed by the finesse, the fine finishing and the beauty of the Hoysala style in all their intricasies and workmanship. The expertness of the Hoysala sculptors astonished him.

By the time Hiranyappa reached great heights in his field, his father Moodugodu Puttappa and his mother Lakshmamma had passed away. Hiranyappa's elder sister and two of his younger sisters had been married. A tenant cultivated the lands at Iranapura and he gave Hiranyappa a certain quantity of paddy every year after the harvest. For other domestic expenses he had to depend entirely on his work. By this time Hiranyappa had earned a very good name and he had sufficient work on hand. He also started working on ivory besides sandlewood. He had also got married and his wife was Dwarakamma of Soraba.

DEVOTION TO WORK

Gudigara houses are centres of art. As an elderly person sits in a place with his box and chisels, learners sit around him. Some of them may have passed a few stages of learning. Some may still be at the stage of drawing. Some make sandalwood combs. Some make little figures like a swan or Yali. The rest make sandlewood ornamental boxes, towers, statues and ornamental designs.

Hiranyappa worked like a disciplined soldier. He was pious like his father. He worshipped for at least an hour before starting his work. As his complexion was dark, the thick lines of ash looked prominent on his forehead. While at work he rarely talked, there was no room for gossip and he never took intervals. His students had to keep every tool in its proper place. He got very angry if the students did not follow his instructions correctly. Almost everyone got beaten. But he showed much love and care, while taking meals, to those whom he had beaten. Those who mistook him and refused to take meals were specially pacified by him and brought in to take food.

The work had to be resumed in the evening. A big castor oil lamp burned in the centre. It was lighted only after applying vermilion and turmeric powder to it. The lamp had to be lighted before darkness set in. Otherwise he just threw away the lamp to the street. Such was his temper.

Those were the times when Gudigaras were not much respected. People considered them as fellows that did some work on wood and for some areca and rice would do the given work.

Mutuguppe is a village near Moodugodu. Every year a fair was held for the presiding deity of the village. The makers of the statue of the mother were Hiranyappa's old relatives. They were given three measures of rice and one Rupee for making the statue and doing the rituals to keep off evil. To get this they had to go to the village several times for upto two months.

But that year Hiranyappa made his stand clear.

He said, "I will make the statue, but you must give what you have to give immediately."

The eyes of the elders of the village turned red.

"What, have even Gudigaras become so arrogant?" They asked.

"Alright, we will give, we will give", they said.

The statue was ready in time and the fair was to be held the next day. But the ritual of keeping evil off was not yet done.

"Please do that ritual", asked the prominent villagers.

"Clear what is to be given, I will do that ritual", He said.

The village elders felt insulted. No one had treated them like that.

"First you finish your work. After all we won't run away". They said.

"That is not possible. You are people who would say that

the farrier is------, after you cross the river. First give me what is due, otherwise I will go".

Hiranyappa got up with his chisel. He even started walking out of the temple.

The village elders were now in panic. Three measures of rice was brought. They gave him a Rupee, pan leaves and areca nuts and folded their hands in reverence to him.

After that incident the image of the Gudigaras received a boost in Soraba, Sagar, Siddapura and Sirsi.

WORK IN THE PALACE.

In the meanwhile the Gudigaras of Malnad got an opportunity for state level recognition. The old wooden palace of the Maharaja was burnt down in a fire accident. It was decided to build a new palace. Work on the new palace was begun around the year 1897. After the stone construction was completed and wood work started, it was decided to engage the services of Gudigaras for intricate wood work. Government officers came to Soraba and asked the Gudigaras to meet them with some of their carvings. The Gudigaras who made only clay Ganeshas, Mari, statues of gods, ornamental boxes and other objects and had remained nameless, met the officers with the figures that they had carved. The officers examined their works in detail. They selected those who were skilled enough to do ornamental work on the doors, windows rafters and pillars of the palace. A list of the selected Gudigaras was sent to Mysore and in a few months they were invited to Mysore.

Moodugodu Hiranyappa was one of the first to be selected to do wood work in the new palace. Maruru Ganapatiyappa, Siddapura Vithalappa, Pandyappa, Kotrappa, Doddamani Puttappa and many others were also selected.

They worked for eight months in a year in Mysore. Besides monthly salaries, they received other allowances also. They had lodging and other facilities too.

Hiranyappa made use of this opportunity quite well. Mysore was famous for sculptors and artists. He became their friend. In Mysore he studied sculpture and the traditional art form of Mysore style.

While doing work in the palace, he made some rare works in ivory and gifted them to the palace. He carved out thin threads of ivory, made a plait out of them and gifted that also. He presented a set of sixteen ivory dice too. He had carved episodes from the Ramayana on the dice.

While Hiranyappa was in Mysore, his wife Dwarakamma passed away. Then he married Dwarakamma's sister Savitramma. This news reached the aunt of Maharaja Krishnaraja Wodeyar, Kempa Rajammanni and she presented a gold sovereign to Hiranyappa.

Even after Hiranyappa and the other Gudigaras returned to their native place from Mysore after finishing the work in the palace, their relations with the palace continued. Hiranyappa kept the coat, the turban and the waistband given to him in the palace with care and in good condition till the end. The coat and the turban were symbols of respect and honor for the Gudigaras.

Wherever a Gudigara marriage took place, the bridegroom always put on that coat and turban. Such was the respect that this palace attire had.

Hiranyappa made many ivory panels for the palace later also. While staying at Moodugodu, he sent many drawings on paper and pad. The Maharaja examined these maps and drawings and wrote to Hiranyappa if he approved them. The required ivory panels of one inch thickness, measuring six inches by four inches were supplied by the Department of Industry and Commerce situated in Bangalore.

Hiranyappa made many panels for the palace. He was suitably remunerated for the job.

The correspondence in this regard has many letters which urged Hiranyappa to take up certain types of work and execute them quickly. These panels were presented as mementoes to the special guests and foreign dignitaries who visited the palace at the time of the Dasara festival.

Hiranyappa carved Rama, Lakshmana, Sita, Krishna-Killing-Kalinga, Shivatandava dance, Shiva's assembly and many other designs and maps on ivory for the palace. Gudigaras never carved their names at the bottom their works either in the past or now. Hence it is hard to locate and identify the works of Hiranyappa.

It is strange to note that the eighteen acre land of Hiranyappa near Iranapura was put up for auction in 1930. This was because the tenent had not paid the land tax for nine years. Hiranyappa wrote to the Government in this regard and it resulted in the Government reducing the tax from rupees nine hundred to two hundred.

This artist of Malnad besides working in Mysore, did something else also to immortalize his name in Malnad itself. This was the making of the throne of the Ramachandrapura Mutt.

IVORY THRONE

Sri Ramachandrapura Mutt in Shimoga district belongs to the Havyakas. Sri Ramachandra Bharati Swamiji received initiation in 1898 and worked hard for the all round development of the Havyaka community. He was the 34th head of this Mutt. During his period, Hosabale Puttappa and his brothers who were important officers of the Mutt, engaged Hiranyappa's services to make the throne.

Under the guidance of Moodugodu Hiranyappa, this throne was made by Banavasi Ramachandrappa, Maruru Ganapatiyappa, Kerodi Ganapatiappa, Chikkappa, Doddannappa and others. It took about eighteen years to complete the work. The first eight years of work was done in Hiranyappa's house. The news of the making of the throne spread widely and many high-ranking officers came to Moodugodu on foot to see the work in progress. As they had same problems like bringing ivory, the work on the throne was shifted to the upstairs of Puttappa's house in Soraba. As Hosabale Puttappa died an untimely death, his brother Hosabale Subbaraya completed the work and delivered the throne to the Mutt. Sri Ramachandra Bharati Swamiji ascended this throne in the Mahabaleswara temple at Gokarna on 27th February, 1949.

A WORK OF ART

Hiranyappa took two years to design the throne. The intricate job of drilling the ivory panels and carving episodes

from the Puranas continued slowly. Two hundred kilograms of ivory from the tusks of six elephants from the collection of the Mutt, was used for the throne.

The tusks were cut to the required sizes and shapes. Different types of statues, art pieces, combs, boxes, plates and other things were made out of the left-over pieces of ivory. Since ivory was costly, there was a good demand for the objects made out of it.

The making of the throne and the other little artefacts simultaneously went on for eighteen years. The place became a centre of pilgrimage to those who came to see the work on the throne and to buy the little objects of ivory.

Though Moodugodu Hiranyappa knew all the styles of sculpture in Karnataka, he adopted the Hoysala style in his works. Besides, by adopting the traditional style of Mysore, he developed his own style. It was this style that he used for the throne.

The base of the throne is square shaped. The seat has eight faces in the eight directions. The back has a halo, and there is a white umbrella above. There are lion heads on the upper part of the halo. The throne is a lovely thing to behold with four lions as its legs. The front parts have ivory panels. Teak-wood is used for the back. The figures carved in the ivory panels look like ivory figures on gold as the panels are fixed on gold plated metal sheets. Emeralds are used here and there. The lions that serve as legs of the throne also have eyes of emerald.

At the lower seat of the throne there are thirty two panels relating to the Mahabharata. There are figures of Vishnu's ten incarnations, Ganesha, rishis, Shiva's assembly and Vishnu's

assembly. Figures of guards, birds and animals and other designs are carved in detail. At the centre of the seat there are seven Panels with intricate carvings of the war between Karna and Arjuna, Kaurava assembly, Chakravyooha and other figures. The modes and the styles of the characters, the chariots, the realistic movement of the horses and the wonderful holding of bows and arrows fill the panels in a beautiful way.

In the halo of the throne there are fifteen panels fixed in a semicircle resembling the cresent. They contain figures of the Ramayana as well as Uttara Ramayana. The figures show the proper order of the story of the Ramayana.

There are the figures of the birth of Sri Rama, Sita's Swayamvara, Lakshman's insult of Shurpanakhi, the killing of Vali, construction of the bridge and the war between Rama and Ravana in the halo. The figure of Rama's coronation is in the centre. There are the figures of Uttara Ramayana after that. Rama and sita's journey to Ayodhya in the Pushpaka Vimana, the birth of Lava and Kusha, Ashvamedhayaga, Rama's meeting with Lava and Kusha, Rama's meeting with Sita and Sita being received into the earth are also carved on these panels. Every carving is beautiful. There is a description of the figures under each carving.

The white umbrella of the nine foot throne has silver stick and silk cloth. The umbrella's edge has a festoon of pearls.

It is not an exaggeration to say that no other throne can match this throne in its beauty and richness, decorated with gold, silver, pearls and many precious stones.

EXHIBITION OF THE THRONE

This throne was first exhibited in Soraba. Thousands and thousands of people came to see it for a month. The money offered by the people to the throne exceeded rupees three hundred every day.

The throne was exhibited in the Raghottama Mutt at Gokarna also. It has been shown to the public in Ramachandrapura Mutt at Hosanagara, Mysore Palace, the Dasara exhibition, Ajanta, Delhi, Hariharapura in Tamilnad, Sagar, Sirsi, Siddapura and Mani village near Puttur in South Canara. Now it is kept in the Ramachandrapura Mutt at Hosanagara in Shimoga district. The officials of the Mutt have plans to exhibit the throne permanently in a proper manner. This throne is worth crores of rupees and it is an important asset of Karnataka. Every Gudigara of the state is proud of this lovely work of art.

Hiranyappa who worked for the palace as well as the Mutt had to live in poverty in his old age. He had a son from his second wife, but his health was not good at all. After the work on the throne, he continued to make many objects for the palace. But this did not improve his financial position. His lands were no longer his. But his service to art continued. He made many works of art in ivory and sandal wood for the rich people of Malnad. Even now we can see sandalwood fans, boxes, panels, towers, the figures of Gopalakrishna and Dattatraya carved by Hiranyappa in many houses in Malnad, Sagar and Shimoga.

A photo frame that he carved is excellent from the artistic point of view.

We can see many of the Sandlewood works of Moodugodu Hiranyappa in the Shimoga Art Gallery. There are some incomplete works also, besides a portrait of Hiranyappa.

LAST DAYS

1943, Hiranyappa was as pious and devout as before. On the day of the Ugadi festival he offered worship and went to bed never to get up again. His second sister Chowdamma's son Shantappa, who had taken care of Hiranyappa all his life, brought a doctor. But it was in vain. Moodugodu Hiranyappa who was the foremost artist among the Gudigaras died at the age of seventy six.

K.G. Shantappa, Gudigara Chikkanna, the third son of Hiranyappa's third sister Gangamma Jade Manjunathappa, the son of Varadamma, the last sister, had grown up under the influence of Hiranyappa. They had worked in the palace and on the throne under his guidance. They carried on the tradition of Hiranyappa.

Ashok Gudigara, who has made a name at the national level, is the grand son of his younger sister and the late Gudigara Chikkanna.

Moodugodu Hiranyappa was honored by the king Krishnaraja Wodeyar every year in Dasara. The late J.B. Mallaradhya, who was close to the palace, was very proud of him. It was J.B. Mallaradhya who got many things done for the palace by Hiranyappa.

We must acknowledge the fact that there is no other Gudigara who can match the skills of Hiranyappa.

BIBLIOGRAPHY

1) Sri Gurumathada Itihasa (History of Sri Gurumutt)
Dr. G.S. Patil

2) Mysore Gazeteer.

3) Karnataka vastu vishaya kosha (a treasury of facts about Karnataka)

4) The correspondence between J.B. Mallaradhya and Moodugodu Hiranyappa relating to the work in the palace.

5) Other articles.